

BUITEN

12^e JAARGANG N°. 5.

ZATERDAG 2 FEBRUARI 1918.

Foto C. Steenbergh.

WINTERLANDSCHAP. DE GALGENVAART BIJ NAARDEN.

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

WINTERLANDSCHAP, ILLUSTRATIE	BLZ. 49
DE STERRENHEMEL IN FEBRUARI, DOOR A. A. N.	50
JACK DE ZANGER, DOOR HUBERT FOOTNER (16)	51
GOES (SLOT), DOOR P. KASTEELN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 52—57
DE BODE, DOOR E. G. VAN BOLHUIS	BLZ. 55
HET SCHIEREILAND SORRENTO (SLOT), DOOR V. D. M., GEÏLLUSTREERD	56
MAAGDEPalm, DOOR M.	57
DE LANGUEDOC'SCHE SCHORPIOEN, DOOR J. H. FABRE, VERTAALD DOOR G. H. PRINSEN GEERLIGS, GEÏLL.	BLZ. 58—59
WILDE DIEREN DIE IK GEKEND HEB, DOOR E. THOMPSON SETON (5)	BLZ. 59
DE KATHEDRAAL TE KIEW, DE HOOFDSTAD VAN DE OEKRAINE, ILLUSTRATIE	60

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie" of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten". Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 25 cts.

DE STERRENHEMEL IN FEBRUARI.

HET volgende overzicht geeft den stand der sterrebeelden voor 5 uur sterretijd, d.i. omstreeks half acht middelbaren tijd. Men zie het Februari-kaartje in de N. R. Ct.

Zenith: Giraffe, Wagenman;
Noorden: Kleine Beer, Boötes, Cepheus, Draak, Hercules, Lier;
Noordoosten: Groote Beer, Jachthonden;
Oosten: Hoofdhaar van Berenice, Kreeft, groote en kleine Leeuw, Lynx, Sextant, Waterslang;
Zuidoosten: Schip Argo, kleine Hond, Tweelingen;
Zuiden: Duif, Eenhoorn, Vloed Eridanus, Haas, groote Hond, Orion, Oven, Stier;
Zuidwesten: Walvisch;
Westen: Andromeda, Driehoek, Pegasus, Perseus, Ram, Visschen;
Noordwesten: Cassiopeia, Hagedis, Vos, Zwaan.

De Melkweg loopt te 8 uur van het Zuidoosten naar het Noordwesten en bereikt in het Zuidwesten een hoogte van 75° boven den horizon. In de hoog aan den hemel staande sterrebeelden Wagenman en Perseus is zijn licht evenwel niet zoo sterk, dat het bijzonder de aandacht trekt.

De Februari-avonden vertoonen de wintersterrebeelden nog in vollen luister: Orion staat te 8 uur in het Zuiden; iets lager en iets meer naar links schittert Sirius en hooger aan den hemel staan Procyon, de Tweelingen en de Stier met de fraaie groepen der Hyaden en der Pleiaden, dit jaar opgeluisterd door de planeet Jupiter.

Februari is met Maart de maand waarin de Zodiakaallicht het gemakkelijkst kan worden waargenomen. Na den 13^{en} gaat de maan hinderen, maar vóór dien datum zal het Zodiakaallicht in het Westen na zonsondergang gemakkelijk te zien zijn: een zwak lichtende pluim die zich, dank zij haar schuinen stand op den horizon, in de lente gemakkelijk van de schemering onderscheidt.

De as der pluim valt nagenoeg in de ekliptika, die in Februari en Maart 's avonds vrijsteil (onder een hoek van ruim 60°) op de Westerkim helt; eind Juli is deze hoek 's avonds om tien uur maar 15°. Voor de waarneming aan den morgenhemel doen zich de gunstigste omstandigheden daarentegen in October voor (zie Buiten I N°. 17; IV N°. 36).

Ook voor de waarneming van den *Gegenschein* is Februari in het algemeen een zeer gunstige maand; dit uiterst zwakke schijnsel is in den Leeuw te vinden nabij de ster der eerste grootte Regulus. Maar men behoeft er alleen naar te zoeken als er geen maan is, en als ook overigens de omstandigheden buitengewoon gunstig zijn.

De tijdsvereffening bereikt in Februari haar maximum en verandert weinig: de heele maand is de zon een kwartier bij de klok vóór.

Algol minima zijn waarneembaar: 5 Februari te 14 uur, den 8^{en} te 11 uur, den 11^{en} te 8 uur en den 28^{en} te 13 uur.

Mira Ceti wordt zwakker, maar blijft misschien nog een groot deel van Februari in een binocle zichtbaar. De ster α Cygni zal men in den loop der maand wel in een binocle te zien krijgen. Niet onmogelijk geldt hetzelfde voor *R Coronae borealis*, maar bij zoo'n grillig veranderlijke ster is elke voorspelling gevaarlijk.

Mercurius is niet waarneembaar.

Venus kan in de tweede helft van Februari als morgenster in zicht komen: de planeet komt den 15^{en} al meer dan een uur vóór de zon op, tegen 1 Maart bijna 7 kwartier. In den kijker vertoont *Venus* de verschijnselen van de vorige maand in omgekeerde volgorde: de schijf neemt van 61" (15 Februari) af tot 51" (Maart), de sikkel (een Laatste Kwartier) wordt breder.

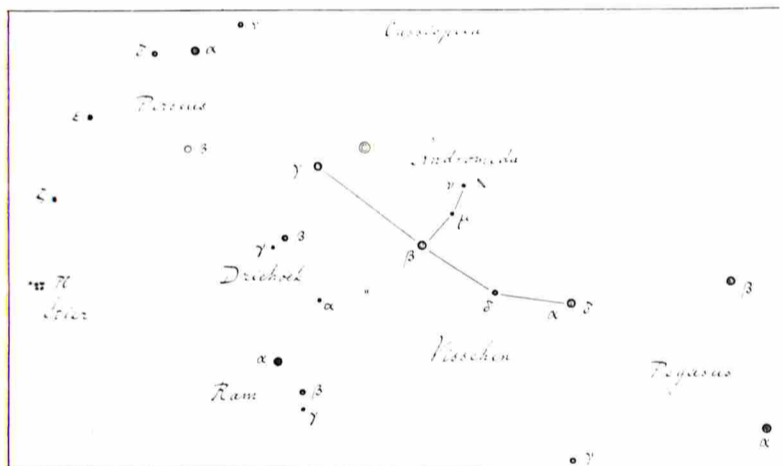
Mars komt 4 Februari in het sterrebeeld Maagd tot stilstand; daarna begint de Westelijke beweging, de teruggang, die voor deze planeet maar een 80 dagen duurt. De oppositie is op de komst en *Mars* wordt nu snel helderder; de schijf neemt deze maand van 11" tot 14" toe.

Jupiter loopt sedert 26 Januari weer langzaam Oostwaarts, tusschen de Hyaden en de Pleiaden. Deze planeet is eind Februari nog maar tot kort na middernacht te zien.

Saturnus eindelijk staat in het begin der maand in oppositie met de zon en is den heelen nacht zichtbaar. De planeet beweegt zich langzaam Westwaarts in het sterrebeeld Kreeft.

ANDROMEDA.

Dit sterrebeeld is het gemakkelijkst te vinden door op te merken (zie het circumpolair kaartje, Buiten IX, N°. 18), dat Cassiopeia vrij wel midden tusschen Andromeda en de Poolster ligt. Hieruit volgt dat Andromeda niet of slecht zichtbaar is, als Cassiopeia zich in of nabij de onder-culminatie bevindt (to

tot 16 uur sterretijd). Toch is het sterrebeeld het geheele jaar door waarneembaar: als het in April in de avondschemering heel laag boven den noordwestelijken horizon komt te staan, kan men het eenige uren na middernacht ook in het Noord-oosten weer vinden.

Andromeda vormt de verbinding tusschen Perseus, de vorige maal beschreven en afgebeeld, en den grooten vierhoek van Pegasus: zie de kaart, die ditmaal ter besparing van ruimte op kleinere schaal is geteekend. Merkwaardig is de rij van op nagenoeg gelijke afstanden in een flauwen boog gerangschikte sterren der tweede grootte β Pegasi, δ Pegasi (die ook α Andromedae heet, en door zeelui *Alferat* en ook *Sirrah* genoemd wordt), β en γ Andromedae en α Persei.

Het sterrebeeld Andromeda wordt al in den *Almagest* vermeld. Zie Buiten XI No. 27 voor het door Ovidius overgeleverde verhaal van koning Cepheus en Cassiopeia, en hunne dochter Andromeda, van den dood gered door Perseus, die op het gevleugelde paard Pegasus komt aansnellen om de prinses te bevrijden.

De reeds genoemde ster γ (*Alanak*) is een der meest bekende drievoudige sterren. De geel getinte hoofdster heeft op 10" afstand een groen- of blauwachtige begeleidster der 5^e grootte, die in sterke kijkers zelve nog weer dubbel blijkt te zijn.

Even ten Noordwesten van *Alanak* vindt men, door een dubbelen kring op de kaart aangeduid, het straalpunt der *Andromediden* of *Bieliden*, vallende sterren, die zich omstreeks 22 November eenige avonden lang vertoonen. Terwijl gewoonlijk de vallende sterren in den nacht het talrijkste zijn, ziet men de *Bieliden* hoofdzakelijk in den vóóravond, omstreeks 6 uur, verschieten. Dit en de trage schijnbare beweging der *Bieliden* schrijft men daaraan toe, dat de zwerm in dezelfde richting als de aarde om de zon loopt, maar sneller, zodat de meteoren

de aarde inhalen en haar van achteren, d. i. aan de avondzijde, treffen (Zie Buiten III No. 45). De Bieliden zijn als resten te beschouwen van een komeet, die in 1826 door v. Biela werd ontdekt, en die een omlooptijd van 6 jaar en 9 maanden bleek te bezitten. Bij haar terugkeer in 1845 splitste zij zich in tweeën; ook in 1852 werd de tweelingkomeet waargenomen. Daarna is de komeet van Biela nooit meer gezien. Maar in hare plaats vertoonde zich 27 Nov. 1872 een buitengewoon rijke vallende-sterrenzwerm, die een baan om de zon bleek te beschrijven geheel overeenkomende met de baan der verdwenen komeet. Het verschijnsel herhaalde zich, maar veel minder luisterrijk, in 1885 en in 1892 en sedert dien zijn er elk jaar in het eind van November meer of minder talrijke Bieliden te zien.

Het merkwaardigste object in het sterrebeeld Andromeda is ongetwijfeld de vermaarde *nevelvlek*, die men met behulp van de sterren der vierde grootte μ en ν zonder bezwaar zal vinden. Het is de eenige nevel, die zeer gemakkelijk met het bloote oog te zien is, natuurlijk alleen op heldere nachten en bij afwezigheid van maanlicht: men schat haar licht op dat van de sterren der 5^e grootte. Deze nevelvlek komt al op de sterrekaarten van den Perzischen astronoom Abd-ul-Rhaman al-Sûfi (tiende eeuw) voor, en was in de middeleeuwen bij de Arabieren algemeen bekend; in Europa werd zij het eerst in 1612 door Simon Marius beschreven. In den kijker vertoont zij zich als een zeer lang gerekte ovale wazige lichtvlek, meer dan 2° lang, met een sterke centrale verdichting; bijna een halven graad Zuidelijker vindt men een tweeden helderen, veel kleineren, nevel. Veel details vermag ook de grootste kijker niet te onderkennen. Op de fotografische plaat echter teekent zich een buitengewoon rijk en prachtig beeld af: een dubbele nevelspiraal, die in twee takken uit een centrale nevelkern ontspringt. Wij zien de ontzaglijke platte nevelschijf onder een hoek van ongeveer 15°, d. i. dus bijna op den kant. Gelijk bij alle op dit punt onderzochte spiraalnevels is ook hier het spectrum doorlopend: de nevelvlek van Andromeda behoort, in tegenstelling tot de gasnevels (Buiten XI, N°. 18) tot de zogenaamde „witte nevels”. Het lijkt niet geheel uitgesloten, dat men ze vroeg of laat in sterren zou kunnen „oplossen”.

In 1885 verscheen midden in den nevel, op geringen afstand van de kern, een *nieuwe ster*, die in Augustus van de grootte 6.5 was, twee maanden later al weer tot de tiende grootte was gedaald, en later geheel verdween.

A. A. N.

JACK DE ZANGER.

EEN GESCHIEDENIS UIT HET HOOG NOORDEN VAN CANADA,
(16) DOOR HUBERT FOOTNER.

JACK bleef Sir Bryson uit den weg. Tegen wil en dank werden de blanken echter steeds afhankelijker van Jack. Het denkbeeldige roodhuidengevaar versterkte het rasgevoel, en Jack's werkkraft en vindingrijkheid werden hun hoe langer hoe onmisbaar. Zij kwamen hem telkens onbeholpen om hulp vragen, maar zij kwamen dan toch.

„Wat denk je van deze verdwijning?” vroeg Vassall bezorgd.
„O, ik vind het heelemaal niets ernstigs,” zeide Jack. „Ik geloof niet dat Jean Paul hier de hand in heeft, want hij legt het er op aan om ons zoo gauw mogelijk de streek weer uit te krijgen. Waarschijnlijk hebben ze 'm op eigen initiatief gesmeerd. Toen we de paarden kwijt raakten, zagen ze wel in dat hun goede tijd voorbij was. Ze hebben te goed te eten gehad. Dat maakt ze te driest, net als paarden.”

„Maar wat moeten we zonder hen beginnen?”

Jack meende dat deze vraag van Sir Bryson kwam.

„Zeg den ouden heer, dat ie gerust kan zijn,” zeide hij. „'t Is geen erg groot verlies. 't Eenige gevolg is dat we allemaal een beetje meer de rivier zullen moeten overdragen.”

Na het ontbijt werden de tenten afgebroken en bij de laatste restanten van het kamp geborgen in het schuurtje. Toen alles er in was, werd de deur er van vastgemaakt met een klamp en een kram die van een van de kisten afgenomen was, en Jack stak den sleutel in den zak. Toen werden de verschillende lasten afgemeten en ingepakt, wat een langdurige karwei was, daar zes van de acht hier totaal vreemd tegenover stonden. Sir Bryson keek telkens nog schichtig over den schouder. Om elf uur gingen zij eindelijk op weg.

Het was een zonderlinge kleine optocht, waarvan de leden achter elkaar aan het harde, bruine pad door de wilgenboschjes en de witstammige populieren afgingen. Men zag er een gouverneur, die een pak op den rug droeg, en vruchteloos probeerde zijn waardigheid op te houden, en voorts was daar zijn dochter, wie eveneens een deken om de schouders was gebonden, met een gouden klamp in de hand. Jack glimlachte een beetje bij het denkbeeld dat men een bijouteriekistje door de wildernis meesleepte.

Een iegelijk droeg een pak, naar gelang van zijn krachten. Daar de beide vrouwen en Sir Bryson slechts zoo weinig konden dragen, waren de anderen des te zwaarder beladen. Jean Paul, die vooraan ging, en Jack, die de achterhoede vormde, hadden het leeuwenaandeel. Behalve nog uit dekens, bestond de uitrusting

uit voldoende voedsel voor vijf dagen, kook, en eetgerei, geweren, ammunitie, en bijlen. Ook droeg Jack nog een rol dun touw, om te dienen bij het maken van een vlot.

Jack liet Vassall een poosje later achter Jean Paul loopen, en fluisterde hem toe, den halfbloed goed in het oog te houden. Jack voelde dat Garrod niets ernstigs zou overkomen zoolang hij den halfbloed in het oog hield. Na Vassall volgden de anderen in een rij, terwijl Humpy Jull, de zonderlingste figuur van allen, er met zijn potten en pannen, welke overal aan hem hingen, uitzag als een levende winkel in huishoudelijke artikelen.

Zij gingen in een nogal blijmoedige stemming op weg, want de zon scheen, en zij voelden het gewicht hunner pakken hoegenaamd niet. Maar op de helling der kleine heuveltjes knikten hun knieën op onverklaarbare wijze onder hen; zij werden kortademig, en hun last werd plotseling enorm veel zwaarder. Het was al lang geleden dat Sir Bryson gezweet had van het harde werken, en deze nieuwe sensatie drukte hem neer en wekte tevens zijn verontwaardiging. Meer dan twee mijlen per uur konden zij met geen mogelijkheid halen, en in die twee mijlen waren dan nog verscheidene rustpoozen begrepen. Voor de af te leggen twaalf mijlen hadden zij den geheelen dag noodig.

Tegen het einde van den middag kwamen zij aan den oever van een kleine rivier, en allen gooiden in hun gemeenschappelijke moeheid hun last neer, en gingen er zelf in het gras naast liggen. Sir Bryson was nu niet langer gouverneur, doch slechts de kleinste man van het gezelschap, en tamelijk meelijwekkend in zijn doodelijke vermoeidheid. Zij waren zelfs te moe om te praten; slechts Jack liep rusteloos af en aan. Het langzame van den tocht had hem meer vermoeid dan de vijfenzeventig pond die hij droeg.

Toen Jack voorbij Kate en Linda kwam, zeide de laatste gemeenlijk: „Ik ben moe, Jack, en wil wat met je praten.”

Jack's moed zonk, doch hij liet er niets van op zijn gezicht lezen. De smeekende blik van het kleine meisje deed hem altijd zooiets als een verwijt voelen. Voor een man van zijn slag steekt er altijd iets beschamends in, een vrouw niet meer te kunnen geven dan zij verwacht. „Goeie hemel! 't Is haar schuld niet,” placht hij tot zichzelf te zeggen, „en zoolang ik 't volhoud, moet ik doen wat ik kan!” En dus liet hij zich naast haar op het gras neervallen.

„Ga zoover als je wilt,” zeide hij met een zekere neerslachtige grappigheid. „Iedereen kan ons zien, en mevrouw Worsley houdt de wacht bij ons.” „Maar ik ben moe,” herhaalde zij. „Ik wil mijn hoofd op je schouder laten rusten.” Zij keek naar het plekje dat zij reeds had uitgekozen.

Jack werd onrustig. „Kalm wat,” zeide hij, „je vergeet wat we afgesproken hebben.”

Er begonnen tranen te komen in Linda's oogen. „Dat kan me allemaal niks schelen,” zei ze. „Ik ben moe.”

„Dan zal ik je deken wel verder voor je dragen,” zeide Jack tamelijk brommerig.

„Nee, dat wil ik niet,” zei ze. „Je hebt toch al zoo'n enorm pak te dragen.”

„Kom! Zoo'n beetje gewicht erbij maakt geen verschil,” zei hij, en bond den deken bij zijn eigen pak.

„Mijn voeten doen me pijn,” klaagde Linda.

Jack keek donker naar de elegante dingetjes, die Linda haar „normaal”-schoenen noemde. „Dat verwondert me niks,” zeide hij, „als je ook probeert op stelten te loopen. Steek je voet eens uit.”

Zijn bijl lag dichtbij. Terwijl hij den enkel stevig beetpakte, guillotineerde hij het grootste gedeelte van den bijzonder hoogen hak. Linda en Kate gilden beiden over het plotselinge dezer amputatie, en Linda keek verschrikt naar het overblijfsel van haar schoen, alsof zij verwachtte het bloed eruit te zullen zien loopen. Jack lachte en volbracht een soortgelijke amputatie aan den anderen schoen. De eerste honderd meter of zoo bezwoer ze dat ze nu heelemaal niet meer loopen kon, doch het nut der amputatie werd een poosje later hoe langer hoe duidelijker.

Nooit duurden twaalf mijlen zóo lang! Eindelijk, toen allen de hoop hadden opgegeven ooit aan het einde der reis te komen, kwamen zij uit op de met gras begroeide esplanada, die de loodsen van Fort Geikie omgaf. Humpy begon het maal gereed te maken, terwijl Jean Paul en Jack jonge populieren hakten en een lommerrijk onderdakje maakten voor Kate en Linda. De kampwerkzaamheden moesten doorgaan; niemand die deze menschen had zien trekken, en samen eten, en om hetzelfde vuur slapen, zou hebben kunnen gissen hoe hunne harten verdeeld waren.

Onmiddellijk na het eten waren zij klaar om te gaan slapen. Linda en Kate verdwenen, en de mannen rolden zich in hunne dekens, terwijl Sir Bryson luid murmureerde. Hij voelde dat er een tweede onderdak voor hem had behooren gemaakt te worden. Hij vond het erg pijnlijk om in het publiek temidden zijner bedienden te moeten snurken.

Sir Bryson stond er op, dat er den geheelen nacht wacht zou worden gehouden, en Jack, die anders om dit denkbeeld zou hebben gelachen, steunde het dadelijk, omdat hij een idee had dat Jean Paul wel eens stilletjes kon verdwijnen. Jack richtte het dus zoo in, dat de halfbloed de eerste wacht betrok, en met groote moeite slaagde hij erin zelf wakker te blijven om den halfbloed te bewaken. Om elf uur wekte Jean Paul Humpy Jull; en om één uur nam Vassall diens plaats in.

(Wordt vervolgd.)

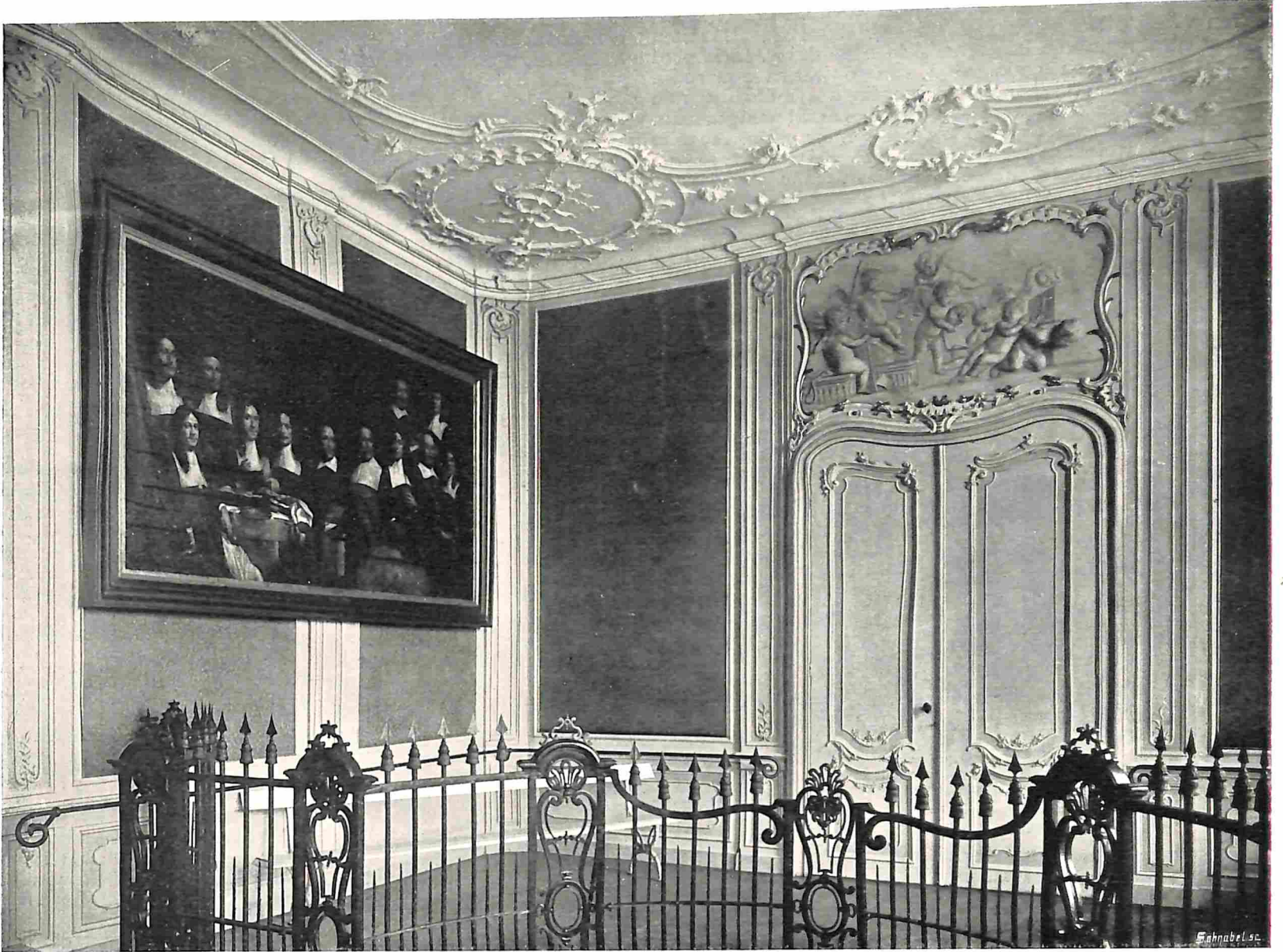

Foto C. Steenbergh.

GOES. HOEKJE VAN DE RAADZAAL.

GOES.

(Slot).

VAN de Grootte Markt gesproken.... De in het vorige nummer besproken en afgebeelde pomp moge er dan niet meer staan, er staan verscheidene andere goede dingen, meer nog dan wij u in den aanvang van ons artikel beschreven, n.l. verscheidene goede koffiehuzen en hotels. In een dezer — welk zeggen wij niet, daar wij onze vertering er behoorlijk betaald hebben, en wij bij u niet den schijn, ook niet den flauwsten, willen wekken, dat wij er reclame hier ter plaatse voor zouden maken, — in een dezer zetten wij ons neer om een beetje uit te blazen van onze wandelingen. En wij hadden er waarlijk geen spijt van; wat men er ons voordien, was uitmuntend, en daar wij ons vlak voor het venster geïnstalleerd hadden, genoten wij er, behalve van het voorgediende in spijs en drank, ook nog van wat de aardige, vriendelijke stad zelve ons daar buiten, aan de andere zijde van het dunne vlies der ruit, voordien: het plezierige, afwisselende en nochtans stemmige leven van het marktplein. Daar kuierden en stonden de aardige Zuid-Bevelandsche mannen en vrouwen en jongens en meisjes in hun fleurige kleederdrachten te gezelschen en van het mooie weer en elkaars bijzijn te genieten. Ik had vanachter mijn venster nu eens recht den tijd om de pittoreske kleding van die menschen te bezien, en niet weinig werd mijn belangstelling ervoor nog vergroot, toen de waard, een hupsch man, mij op velerlei, dat mij anders allicht eens mocht zijn ontgaan, opmerkzaam maken kwam. Zoo wees hij me op het verschil in kleding van Protestanten en Katholieken, een verschil, waarvan ik vroeger wel meer had hooren spreken, maar waarvan ik het fijne, eerlijk gezegd, niet meer wist. Zoo wees hij me o.a. er op, dat de vrouwen met vierkante muts-slippen de Katholieken, die met ronde muts-slippen de Protestanten waren; ook de mannen droegen verschillende hoofddeksels; de ronde hoeden met een zijden lint erom duiden Protestantsche, die een weinig neergeslagen hoeden met twee afhangende fluweelen banden duiden Katholieke eigenaars aan. Maar de hoofdkleding dezer menschen moge al verschillend zijn, de hoofden zelve hebben een overeenkomst; openheid en gemoedelijkheid staat op die gezichten, en bij den aanblik van die goede facies bedacht ik, hoever de tijden waren, dat der Goessenaars zonden van dien aard waren, dat slechts de vreeselijke straf van een stadsbrand ze uitwisschen kon. Gelijk het oude versje van

een eenigszins opgeblazen rijmelaar op een nog ouderen gevel aan den Opril eens vermeldde:

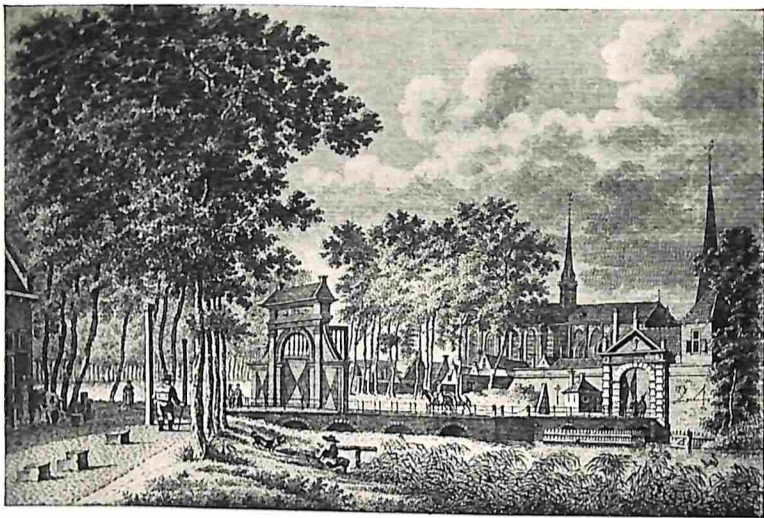
Als men 1555 heeft geschreven!
— Den 2en July vat wel 't verstand. —
Was de liefde Gods van ons allen verdreven.
Den een benijde den ander aan alle kant!
Dies zijn wij geplaagd met een vreeselijke brand.

We verzuimden nog melding te maken van een voortreffelijk gebouwd ouderwetsch huis op de Van der Goeskade, het huis van den brugwachter, of ook wel het huis Hoope genaamd (afb. op blz. 55). Het werd in 1916 gerestaureerd, en dat op een uitmuntende manier. Het is een fraai type burgerhuis, eenvoudig en degelijk van aanblik. De vierkante gevelromp van veelkleurige baksteen is als het ware saamgevat in vier vlakke zuilen, met sierlijke kapiteelen bekroond. Tusschen de twee middelste zuilen is de monumentale poortvormige deur, die door een vrij hooge trap als op een voetstuk geheven staat, en omgeven is door een toogvormige hardsteenen puibekleding. In de ruimte ter weerszijden tusschen de zuilen in zijn elk boven elkaar twee goedgevormde vensters ingebracht: de onderste met fraaie steenen kuiven bekroond. Karakteristiek aan deze pui is ook de keldertoegang, die aan het profiel van den gevel een nog aardiger lijn geeft. Dit huis is nu in gebruik door den havenmeester.

* * *
En thans Raadhuiswaarts!

Zoals het gebouw daar aan de zuidzijde van de Grootte Markt staat, kan het wel niet anders dan eerbiedige belangstelling wekken. Vooral de oude zware toren, van bruinrooden baksteen opgetrokken, en nu met een achtkanten koepel bekroond, boezemt ontzag in. Tusschen den kleineren toren en het oude gevaarte in ligt de vlakke gevel als gevat. De indeeling is sober en fraai: regelmatige vensters onder een welgemaakte kroonlijst, waarop in een kuif het Goessche wapen tusschen twee beelden, waarvan het een de Gerechtigheid, het andere de Waarheid voorstelt. Naar den ingang leidt een mooi hardsteenen bordes, waarop ter weerszijden een leeuw, die een wapenschild houdt.

De gestalte waarin het Raadhuis zich thans aan ons vertoont, (zie de afb. op blz. 55) dagteekent van 1776. Het heeft door den tijd zeer verschillende aspecten vertoond. Wij geven op

DE ZUIDPOORT TE GOES, OMSTREEKS 1852 GESLOOPT.

Naar een prent in de oudheidkamer ten Raadhuis.

blz. 54 een afbeelding ervan uit vroeger jaren. Welk een enorm verschil, niet waar?

Vroeger waren de benedenlokalen aan de voorzijde tot hoofd-wacht ingericht, en achterin het gebouw was de vleeschhal. Behalve den toren had het oude Raadhuis maar weinig fraais te vertoonen; het is in zijn tegenwoordigen toestand heel wat fraaier. Die toren is, om zoo te zeggen, het hoofdbestanddeel van het gebouw en het meest belangwekkend niet slechts wat vormenschoon, maar ook wat historische beteekenis betreft. Hij dagteekent uit het eind der 14e eeuw. Hij had toen een platte kap, die echter door den hevigen brand in 1665 werd verwoest. Er was toen ook een uurwerk in, dat vlak bij de andere klok — die van de Magdalena-Kerk — om zoo te zeggen overbodig was. Alleen niet voor zekeren zilversmid, den heer Huige, die haar zelf aangeboden had aan de gemeente, op voorwaarde dat hij zijn levenlang jaarlijks 4 ponden Vlaamsch voor reparatie krijgen zou, — een soort lijfrente dus. Ge ziet, ook vroeger had men praktische lieden, al wil men gaarne onzen modernen tijd bij uitstek als een practischen uitkrijten.

Met de laatste restauratie werd begonnen in 1771. Voleindigd werd hij in 1776. En veel geld heeft het gekost. Veel werd er van het oude opgeruimd, zooals dat te doen gebruikelijk is.

Het merkwaardigste vertrek in het gebouw is de Raadzaal. Deze maakt een waarlijk kranigen indruk. Ofschoon nu geen model van een fraai oud-modisch vertrek, heeft die kamer toch iets weelderigs en gerieflijks, zooals wij ons dat voor officieele vertrekken in vroeger eeuwen zoo gaarne denken. Er is meer rijkdom in dan rust; nochtans erkennen wij gaarne, dat menig onderdeel, ter versiering hier aangebracht, van goed en kunstvol werkmanschap getuigt. Overwegend is er de rococo-stijl; het weelderig geornamenteerde plafond, schier gevuld met zinnebeeldige voorstellingen, de zachtrose rococo-wanden; het monumentale hek, dat de officieele personen van de profanen scheidt; de kunstige relief-schilderijen, de zogenaamde „Witjes” boven deur en schoorsteenmantel, het is alles van een kostbare degelijkheid, en wat de laatstgenoemde schilderijen betreft, kan men zelfs van iets meer spreken; de groepen engeltjes met hun velerlei attributen zijn van een zeer mooie compositie en een vlotheid van behandeling, waarvan je gewoon staat te kijken. Alles en alles genomen geeft deze zaal nog wel degelijk een denkbeeld van de zwierige (zij het dan ook wel wat al te zwierige) omgeving voor een vergaderend stel vroede vaders in ouden tijd.

Na de Raadzaal is de Oudheidkamer aan de beurt. Men vindt daar een verzameling oude voorwerpen, bescheiden, boeken en prenten, die nu ja... wel niet onovertroffen als oudheidkundige verzameling heeten kan; (wij zagen er natuurlijk heel wat uitgebreider in den loop onzer omzwervingen in oude steden en stedekens) doch welke voor den Goessenaar en den belangstellende in Goes' historie heel wat wetenswaardigs opleveren. Voor zulk een betrekkelijk kleine plaats als Goes nu eenmaal was en is, heeft zij een belangrijk stuk historie achter den rug. In den loop der eeuwen was Goes het tooneel van heel wat lotswisseling, van heel wat wapen- en gelukkig ook andere feiten. Goes' beteekenis is ook niet weinig gegroeid na 1471, in welk jaar de plaats het privilege van een vrije jaarmarkt kreeg. De handel breidde zich nu al verder en verder uit. Goes lag, vergeten wij dit niet, toenmaals veel dichter bij groot vaarwater; de stad lag zeer dicht aan het zeevat, en het eiland was door veel meer vaarten dan thans doorsneden. Die gunstige nabijheid had echter ook groote bezwaren. Overstromingen teisterden herhaaldelijk de plaats, de indijkingen werden meer en meer uitgebreid; de overstromingen werden meer en meer gekeerd, maar de ligging van Goes voor den groot-handel werd er niet beter op; dat snapt een kind. Die inpoldering van Goes was betrekkelijk al vroeg in orde; Goes is nooit, zooals vele andere Zeeuwsche plaatsen, als b.v. Domburg en Oost-Kapelle, weggespoeld, en een eind landwaarts in opnieuw gesticht.

Behalve door schrikkelijke overstromingen werd de goede plaats in den loop der tijden ook door hevige branden, zooals ik reeds schreef, geplagd. Maar ook de Spanjaarden, die

andere plagen, lieten Goes niet ongemoeid; integendeel; Alva, beducht dat Goes evenals Veere en Vlissingen de zijde van den Prins kiezen zou, wilde dat om elken prijs voorkomen, en, Goes bovendien als een strategisch punt van beteekenis beschouwend, bezette hij het met talrijke troepen. In 1572 werd de stad belegerd, welk beleg datzelfde jaar ook weer werd opgebroken; heel aardig voor Goes, zoudt ge zoo denken, maar wel bezien was het lood om oud ijer. De druk der Spaansche bezetting werd zwaarder en zwaarder voor de Goessenaars, en in 1577 waren zij dan ook zoo wijs, om het Spaansche juk, en alles wat er aan vastzat, af te werpen.

Goes' bloei was voornamelijk aan het uitoefenen van den meeden zout- en den graanhandel te danken.

De zouthandel werd te Goes met veel succes gedreven. Het zout fabricceeren was nog op het eind der 18e eeuw van beteekenis in Goes, maar de meer moderne wijze om zout te winnen en te verkrijgen, dwarde die Goessche industrie meer en meer naar achteren. (Men won het zout daar door een soort zeeslib, een soort zeeveen te verbranden; de asch ervan werd met zeewater besprenkeld en dan gekookt).

Aan den meehandel, die andere voornamen tak van Goes' bestaan, was nog langer voorspoed beschoren. De grondstof er voor — de meekrap — groeit nergens beter en weliger dan in die streken. Wel ging men haar ook elders meer kweken, maar de Zeeuwsche meeplant behield haar roep van voortreffelijkheid.

De graanhandel is de derde bron van Goes' eeuwenlang gerenommeerde welvaart. De uitnemende vruchtbaarheid van Goes' omgeving is dan ook spreekwoordelijk. Goes' vermaarde dichter Joannes Antonides, (eigenlijk Jan Antonisz geheeten) bezingt de verrukkelijke korenvelden van de streek in zijn soms Vondeliaanschen „IJstroom”:

„Maar roem niet al te trots op uw gewasch en koren,
„O, Polen, dat zoo ver met uwe grenzen springt,
„Dien ongemeten kreits van korenrijken dwingt.
„Zuid-Bevelant alleen, de schuur der Zeeuwsche baren,
„Mijn Vaderland, braveert met schoone korenaaren,
„De mildste Ceres heeft hier laetst haar troon gebout,
„En 't velt gehuldigt met een tabberd geel van gout.

Foto C. Steenbergh.

GOES. EEN DER „WITJES” IN DE RAADZAAL.

„k Had u de vlagge lang voor 't Goesch gewasch zien strijken,
„Was dit geen duim bij uw groot lichaam te gelijken.
„En deeg dit Eijlant uit zoo wijt als uw gebied,
„De zoute Schenge week uw rijken Wijssel niet!”

In de archiefkamer zagen we in de vitrines een rijke verzameling zilveren draagteekenen der oude gilden. In glazen ligkassen bewonderden wij een aantal afbeeldingen van Goes in de oude gedaante; aan den wand glommen grimmige wapenrekken, en een pijnbank, die, hoelang hij ook al buiten dienst gesteld was, me nog een koude rilling over mijn rug deed loopen, stond onnoozel-weg rechtop in een hoek uit te rusten van zijn wreedaardigen diensttijd. En vele andere relieken van allerlei aard spraken er van het verleden, zoo zwijgend maar weg. Onder de afbeeldingen van de oude poorten, die wij in de oudheidkamer vonden, waren er een tweetal zeer fraaie, n. l. die van de Zuidpoort en die van de 's Heer Hendrikskinderen- of Westpoort, welke beide in dit nummer voor onze lezers gereproduceerd zijn. Niet het minst van belang onder wat wij daar in die oudheidkamer zagen was een eikenhouten bedstee, fraai gebeeldhouwd, en afkomstig van de veelbesproken Jacoba van Beieren... Ja, die Jacoba van Beieren! Als er een edelvrouwe is, die op allerlei manieren om zoo te spreken door de geschiedenis van Goes is heen-gewezen, dan is het die Jacoba van Beieren. Roert men een oude herinnering aan met een derzake kundige, steeds weer bemerkt men, dat op een of andere wijze Jacoba daar de adellijke hand in gehad heeft. Bladert men in oude bescheiden, tien tegen een, dat men er om de andere bladzijde Jacoba van Beieren in vermeld vindt, en veelal op zeer hoofsche wijze. Het is al Jacoba van Beieren, wat de klok slaat. Of liever, wat de klok beiert. Laat mij oprecht bekennen, dat ik in de Goessche bewondering voor Jacoba van Beieren komen kan; men behoeft nu direct geen gepokt en gemazeld historicus te zijn om te weten, dat Jacoba waarlijk een weldoenster voor Goes geweest is... Hare lotgevallen, een deel ervan althans, houden verband met de lotgevallen van Goes, waar zij op het kasteel Oostende woonde. Ja, dat slot Oostende! De laatste gestalte, waarin dat slot, althans het restant er van, zich aan den emotie-gretigen toerist vertoont, is... een café, aan den uithoek van het Kerkhof gelegen, en waar men als interessantste herinnering een moerbeziënboom u toont, die door Jacoba van Beieren zelf geplant zou zijn, maar eerstens wij die eigenhandige planting heel niet zeker schijnt te zijn, en tweedens omdat er vrijwel niets bijzonders aan te zien is, reproduceerden wij den boom maar niet.

Het slot Oostende behoorde aan het oude Zeeuwsche geslacht van Borssele, later aan de graven van Holland. In 1417 komt er, na een tijdperk van doodscheit, wat meer belangstelling opnieuw voor het oude slot, en dat doordien Jacoba van Beieren er zoowaar haar tenten opslaat. In dat jaar kwam zij als jeugdige landgravin er heen om door hare landzaten te worden gehuldigd. De uitgestorven zalen waren tot nieuw en vroolijk leven gewekt door de prachtlievende Jacoba en haren hofstoet. Toen zij later, in 1428, van al haar goederen beroofd was, koos zij ook het slot tot wijkplaats. Uit dien tijd is het verhaal van het boogschieten, waarbij zij door een gelukkig schot tot koningin van het feest werd, en door allen gevierd als nooit te voren. Nochtans, zij was van al hare aanhangers verlaten. Slechts Frank van Borssele, een vroeger vijand, huwde in 1432 met haar, zooals de vaderlandsche geschiedenis ons meedeelt. Voor zoover hij vergeten mocht mee te delen, dat dit huwelijk op het slot „Oostende was „aangekomen,” m. a. w. voorbereid en beraamd, doe ik zulks maar bij dezen. Ook na haar huwelijk met van Borssele bracht Jacoba nog geruimen tijd op het slot door. Na Jacoba's dood raakte het oude kasteel natuurlijk weer in handen der landsgraven, maar deze voelden niet veel voor die bezitting, en, door de eeuwen henen meer en meer verwaarloosd, vertoonde het in 1740

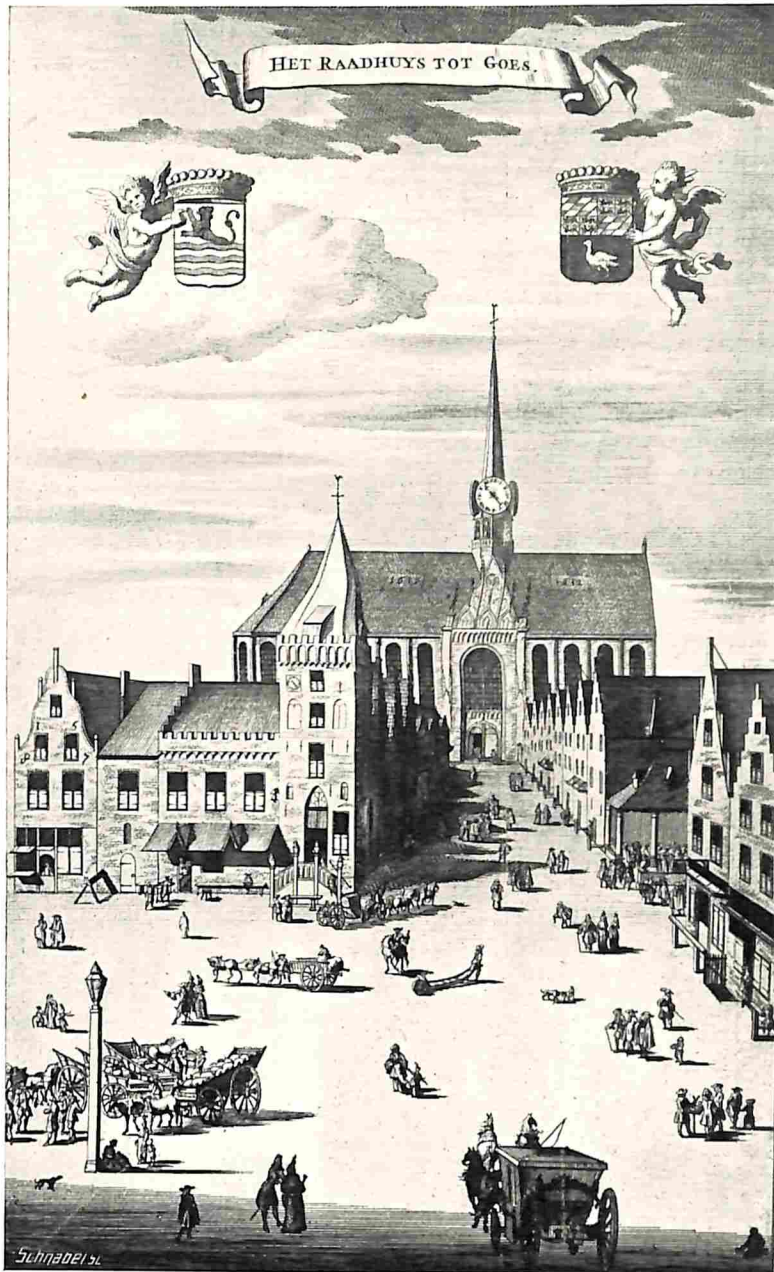
nog slechts een klein restantje van zijn heerlijkheid. In 1747 werd het slot door het rijk tot huisvesting van zieke soldaten aangekocht. Een jaar bleef het eigendom van het rijk; in 1748 nam de stad het over, het werd een kazerne. Maar het was niet voldoende solied om het leven der soldaten binnen zijne muren te beveiligen, en in 1750 verkocht men het heele erf voor 400 vl. ponden aan een Goessenaar, die langs de overblijfselen van den ringmuur paardenstallen maken liet, en na eenigen tijd op zijn verzoek verlof kreeg om er ook een koffiehuis in te richten. De eens omvangrijke netten van onderaardsche gangen — Jacoba schijnt daarvan een groot voorstandster geweest te zijn, want ook in andere plaatsen, waar zij woonde, wordt nog met voorliefde en ophief van haar onnaspeurbare, onderaardsche gangen gesproken, — de gangen zijn grootendeels volgestort en in puin gezonken. En zoo hebben zij hare vermaardheid voor een groot deel moeten afstaan aan den moerbeziënboom voornoemd, welke door Jacoba eigenhandig geplant moet zijn. Ja, moet zijn, volgens het volksgeloof, maar het blijkbaar niet is. Wel schijnt hij drie eeuwen oud te zijn, (zooals gevonden aanteekeningen be-

wijzen,) wat trouwens op zichzelf ook al een bezienswaardigheid van den boom maakt, vooral als men bedenkt, dat hij een der eerste moerbeilboomen was in ons vaderland.

Het is hier de plaats om ook het Weeshuis, zij het in het kort, te memoreeren. Oorspronkelijk was het gebouw een klooster; andere huizen werden er bij getrokken en zoo kwam eindelijk een voldoende stichting tot stand. In 1627 had de gemeente de gelden bij elkaar, en werd het huis door de arme weezen betrokken. Gemakkelijk viel het echter blijkbaar niet, de voor het onderhoud der weezen benodigde gelden beschikbaar te krijgen; op allerlei eigenaardige wijzen wist het gemeentebestuur zich echter de gelden te verschaffen; men verzon er op, dat het weeshuis b. v. een belasting van het recht van aanplakken ontving, en ook o. m. een gedeelte van de sommen, die als boeten op overtredingen bij het gemeentebestuur inkwamen. Dr. Piccardt verhaalt ons van een eigenaardig geval in 1742: een kerel, die zich brutaal tegen den burgemeester gedragen had, en tengevolge daarvan in den kerker zuchten moest, werd daaruit ontslagen op voorwaarde dat hij 200 rijksdaalders aan het weeshuis afdragen zou. Een allerzonderlingst middel om geld voor het instituut bijeen te bedelen spreekt uit de bepaling, die in het reglement van het jaar 1781 van genoemd weeshuis voorkomt en luidt: „De heeren buiten-regenten van deze huize worden door H. Ed. Achtb. bij dezen gecommandeerd ende geautoriseerd om door twee uit haar benevens twee uit de broederen diakenen van de Nederduitsche gemeente alhier ten gemeenen koste van de diaconie en van dezen huize eenmaal in het jaar, — gelijk in

vorige tijden pleeg te geschieden, doch uit verkeerde menagie schijnt nagelaten te wezen, — te tracteeren en met eenig matig onthaal te regaleren alle de alhier residerende en practiserende notarissen, en bij die gelegenheid dezelve te verzoeken, herinneren en aan te manen, bij het schrijven van testamenten of andere dispositiën de respectieve testateuren den nood der armen en van dezen huize voor te stellen teneinde om eenige favorabele dispositie, hoe gering ook hetzelfde mochte zijn, in derzelve uiterste wille ten voordeele van dezelve te mogen insereren en beschrijven.”

Deze werkwijze moge een weinig eigenaardig aandoen, zij was toch gericht op het welzijn der armen en der weezen, als zoodanig dus niet zonder de beste bedoeling, en geeft wederom blijk voor de zooveelste maal van de zelfs geen zonderling middel vrezende goedheid en menschlievendheid der Goessenaars. Mag men een oud versje gelooven, dan strekte deze goedheid zich om een zekere humaniteit beroemd, of — in een zekere periode althans — vanwege een overdreven humaniteit gehoord werd. Het versje luidde:

GOES.

HET RAADHUIS VÓÓR DE VERBOUWING VAN 1771-'76.

Die wil stelen en niet wil hangen,
Ga naar Goes en late zich vangen,
Want de heeren van Ter Goes
Zijn zoo zacht als appelmoes.

Dit spotwijsje zal wel als alle spotwijsjes overdreven zijn, en die overmatige zachtheid in een ouden tijd van bullebakkerij hetzelfde zijn geweest wat wij thans onder humaniteit en goedheid-voor-den-evenmensch verstaan. Zoo komt het er toch ook maar hier weer op neer, dat een der hoofd-deugden te allen tijd van het Goessche volk een zekere goedheid was. De naam van hun stad moge dan nooit ofte nimmer met een *d* zijn geweest, men moge nimmer van de stad Goeds gesproken hebben, wij spreken in elk geval van de goede stad Goes. En echtgemeend doen we dat ook.

Overneming verboden.

P. KASTELEN.

DE BODE.

DE herfstwind joeg zijn vlagen over de stad, perste door de straten, joelde uit boven de huizen in een helle, fluitende gier. Op den ouden toren stormde hij aan, die tartend hoog opstak boven 't gevlak van daken, als een trouwe véziende wachter, die uitspiedt over de velden en waarschuwt somwijlen met zware, gedofte stem. De stad leek een hoop blokskens, saamgewaaid aan den voet van den reus, die hoog stond en onverwrikbaar, steun en schut gevend aan wie, verdwarrelt in de vlagen, op hem de laatste hulp vestte.

Op hem drong de storm aan, gierend over de daken, opzuigend uit de stratengroeven, aanmokerend door 't wijde luchtruim. Maar hij liep den kop in op 't eeuwenoude steengevaarte, en mocht hij stroopen langs de transen, rukken aan de binten, mocht de haan daar boven knerpen en kermen in zijn meedoogenloozen greep, onwrikbaar stond de trouwe wachter en geruststellend dreunden zijn zware klokketonen door 't windgerucht, dat ze brijzelde en verstrooide. Toch, de stad verstond — de trouwe wachter waakte.

Het donker viel van 't loodgrauw geluchte en perste op de stad. De wind ging holler.

Het straatlicht gloeide op, glimmerende puntjes in 't inkt-donkere zwart, bevende, onzekere vlammetjes, rillerend in hun glazen kooien voor de aanvallen van den wind. Hun schijnsel druide neer op de straten, lag kwijnend in 't persende donker, dat woog op heel de stad, dat klemde op heel de wereld.

Lang was reeds de avond gevallen en nog zat Hans Vermijlen aan 't hooge raam van 't oude huis aan de gracht. Hij had geen licht ontstoken, was stil blijven hokken toen het donker binnenviel.

Hij zat — hoe lang? Hij wist het niet — het scheelde hem niet.

Zijn blikken gingen af naar de gracht, waar 't water klotste langs zijn steenen boeien, 't water donker als inkt, donker als de nacht. In lantarenschijnsel zag hij 't opleven, met grille schitteringen demonisch zwalpen in lekkend, begeerend bewegen.

De boomen aan de kanten bogen. Hun naakte takken zwiepten dooreen als in een dol gevecht met onzichtbare machten en telkens klonk een kreun — een kreun. — En als de storm zwierde over het dak, het oude dak van 't al zoo oude huis, dan zoog een diepe zucht door alle gangen, door alle vertrekken.

Hans zag en zag toch niet — hij hoorde — neen, hij hoorde niet meer 't geruchten van den wind, hij zag niet meer de spookachtige gracht met de dol-worstelende boomen.

Hij was in zonnig Indië, zijn land. Hij liep door de tuinen vol tropenpracht, rustte in de schaduw van de klappers. Zijn oor deunde vol van die wondere taal, die niemand hier verstond, maar die tot muziek maakte 't eenvoudigste gedacht.

Hij zag zich terug in 't ruime plantershuis, dat hij jaren geleden — ach, hoeveel lange jaren geleden al — verliet — hij zag zijn stoere vader, bruin gebrand van de zon in zijn witte pak, zijn kleine lieve moeder in haar sarong met de klepperende muiltjes aan de tengere voeten. Hij hoorde haar zachte stem, haar stem, die klonk als heel lieve muziek.

— Njo — njo.

Tranen sprongen hem in de oogen.

Zijn vaders spada zag hij, met wien hij tochten had gemaakt door de tuinen, langs de kali, naar de sawah's en door het bosch — en Oepie, de lijfmaagd van zijn moeder — en Kromo, zijn eigen knecht, en zijn hit.

Foto J. Magiels.

GOES.

HET HUIS HOOPE AAN DE VAN DER GOESKADE.

Naar de kampong ging hij mee inkoop en Kromo ging naast hem, droeg eene groote mand voor Kokkie. Veel moest er zijn, want te avond zou de gamelan klinken en de wajangspeler zou spelen zijn spel met de mirakuleuze poppen, het spel van wondere geesten en tovenaars, van schoone vrouwen en booze radjah's. Dan zou de heele kampong komen bij het plantershuis.

Hij zag de tengere, donkere figuren gehurkt volgen het spel — ze zaten roerloos, maar hun oogen fonkelden en hun ooren waren scherp. Geen klank viel van hun lippen en geen geruisch liet zich vernemen — de stem van den wajangspeler deunde over de hoofden en de gamelan toonde — toonde vol mysterie.

Onder de waranda zat hij met zijn vader en moeder en kleine zus. Kromo hurkte naast zijn stoeltje en de spada leunde aan het hek. Hij durfde geen kik geven, begreep niet het spel, maar zag van de schimmen naar de donkere figuren, die roerloos gehurkt zaten en ook wel schimmen leken.

Och, Indië, zijn land, zijn zonnig land! Zijn goede moeder, zijn vader. —

Wat deed hij hier toch in deze kille, nare, vlakke streken,

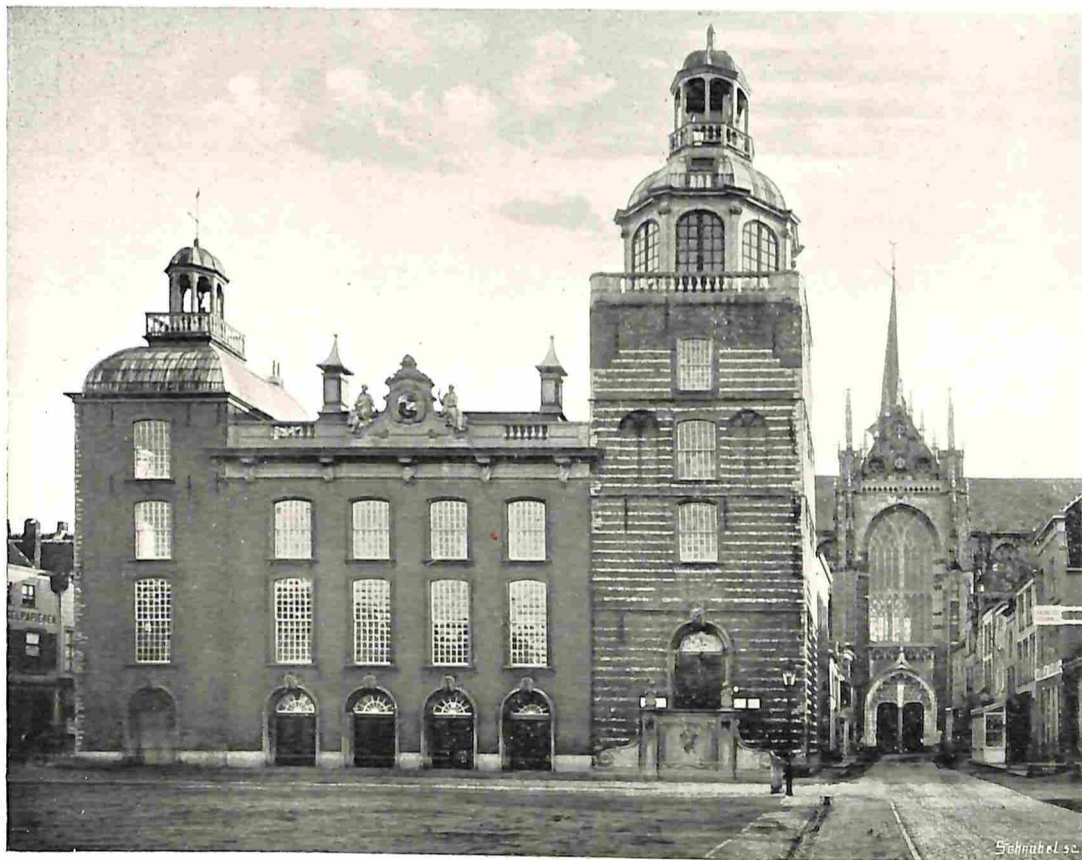

Foto C. Steenberg.

GOES. HET RAADHUIS IN ZIJN TEGENWOORDIGE GEDAANTE.

waar nauw de zon scheen, waar sneeuw uit de wolken sluimerde en het water stevig werd en vast?

Wat deed hij tusschen al die strakke huizen van steen, die zich aaneen rijden, aaneen, aaneen?

Wat deed hij onder deze menschen, die allemaal zoo blank waren, die met hem spotten, en die hij nooit goed begreep?

Hij moest gaan van zijn vader, hij moest leeren en flink worden, en dan. . . .

Zijn moeder weende, weende als hij, toen hij moest gaan — och.

Lang was hij nu al hier, tien lange jaren al. Was hij nu knap, was hij nu flink?

Hij voelde zich meer onbeholpen dan ooit, hij voelde zich vreemder hier dan ooit te voren.

Neen nooit, nooit zou hij flink worden hier, nooit knap en flink als zijn vader — nooit! Hij voelde zich zwakker, altijd zwakker en nietiger — altijd meer — altijd meer.

Nu ging de winter komen, de kille lichtlooze winter, dien hij zoo kwalijk verdroeg, die hem futloos maakte en neerslachtig. Hij voelde zich verslingerd als een weerloos katje in de handen van een ruwen straatbengel.

In Indië — daar zou hij hebben kunnen leven, gelukkig, tevreden en nuttig, als zijn moeder.

Eensklaps stond hij op als had een ongeziene vijand hem

beslopen. Zijn tengere gestalte gebogen, gluurde hij rond. Het duister scheen zich op hem te werpen, scheen hem te willen wurgen.

Met een gier sprong hij naar de deur, stolperde de bochtige trappen af, als wilde hij ontkomen aan de booze macht, die zich op hem wierp.

Het huis rende hij uit, de gracht op.

Achter hem huilde de wind, als een jachthond hitsig op prooi. Hans liep voort — en achter hem snelde steeds dat machtige, dat onzichtbare.

Ginds bij de brug. —

Een felle vlaag schoot uit — een vlijmende gil sneed door de boomen, die waanzinnig de takken dooreen sloegen.

De gracht was leeg — de brug was leeg — leeg. —

De wind hollerde aan, feestte over gracht en brug. Zwalpend klotste het water aan zijn steenen boei.

In het huis onder de klapperboomen lag de moeder op de baleh-baleh. Hoog aan den blauwen hemel brandde de zon, maar hier hield de klamboe de sprillering buiten. Haar oogen waren half gesloten, als wachtten ze op de sluimering van den middag.

Maar die kwam niet en wezenloos lag ze in haar loomheid. De stilte suiselde nu, de stilte van 't groote, eenzame plantershuis.

Maar er scheen leven in 't vertrek, er scheen leven in de lucht, die trilde, vreemd en geheimzinnig.

De moeder voelde het, en dacht aan haar zoon, haar eenigen jongen, in 't verre, vreemde land.

Eensklaps — daar stond hij — een glimlach over zijn wezen.

Groot was hij geworden — en knap. Ze zou hem niet — — — — — toch, hij was het, ja. Wat was hij stil! Waarom sprak hij niet? Waarom kwam hij niet bij zijn moeder? Was hij niet wel? Kassian!

Zij veerde op van de rustbank, snelde op hem toe.

Een vachte veeg beroerde haar — zij tastte in het ijle — —

Haar oogen zochten vreemd verwilderd door 't vertrek.

Toen zonk ze neer, de handen persend voor 't gelaat,

Geen kreet ontsnapte haar, alleen een rilling ging door de tengere gestalte.

Zij — de moeder — zij wist. —

Den volgenden dag kwam een telegram.

E. G. VAN BOLHUIS.

HET SCHIEREILAND SORRENTO.

(Slot).

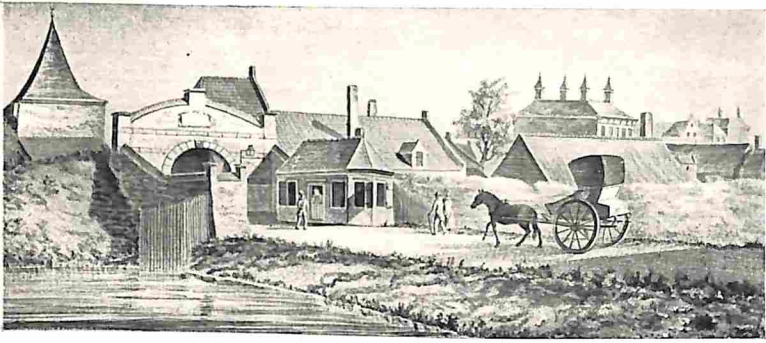
EVENALS op den mooien weg van Monaco naar Nizza is het ook hier de noodzakelijke elektrische tram, die het natuurgenoet enigszins verstoort en die aan de aardige kleine dorpjes, welke men doorkomt, aan Pozzopiano, aan Carotto, aan Meta, aan Vico Equense, haar karakteristiek voor een deel ontnemt. Doch niettemin, de weg blijft er even mooi om; of men den blik vooruit werpt, dan wel achteruit wendt, steeds is het een landschap, zich badend ais het ware in overdadige natuurweelde, het oog verblindend door de schitterende pracht zijner levendige en toch niet bonte kleuren, de ziel aangrijpend door de naïviteit, welke er uit spreekt en welke in het volk terug te vinden is; steeds ook is het een land van lente, van zonneschijn, van eeuwige jeugd en van eeuwige lichtzinnigheid, dat in deze natuur moet zijn opgegroeid, moet blijven leven. Een enkele maal mogen de hooge muren van groote kassen of oranje-riën het vrije uitzicht belemmeren, deze schade herstelt zich zooveel te spoediger en zooveel te mooier. Op en af, in breede wendingen, een enkele maal door de typische dorpstraatjes, gaat het over een weg, die naar Italiaansche begrippen zeker voortreffelijk geplaveid mag heeten, maar dit voor onze meer eischen stellende smaak toch maar redelijk is.

Bij Meta wordt het hoogtepunt van den tocht bereikt. Meta zelf ligt aan den voet van de helling, die van den kant van Castellamare naar het dorp toevuert; langzaam en met enkele bochten deze helling opgaande, bereikt men het hoogste punt juist daar, waar het schiereiland zich de ombuiging naar de landzijde veroorlooft, en waardoor men dus niet alleen voor zich en achter zich, maar ook terzijde het gezicht heeft op de dusgenaamde Piano di Sorrento, de vlakte, die van alle kanten door bergen beschermd wordt, doorsneden door talrijke ravijnen, met een overdadige vegetatie van muurbloemen, van aloë's, van oranjeboomen en van al die wonderlijke soorten van het zuidelijk klimaat, die deze omgeving tot een paradijs maken, dat alle eeuwen door het meest bezochte oord is geweest voor hen, die tot de uitverkorenen der wereld te rekenen zijn. Iets verder bij Vico gaat men over de brug van een diepe kloof, welke ook aan weerszijden mooie vergezichten opent en dan komt al spoedig Castellamare in het gezicht, gebouwd op de fundamenten van het oude Stabia en gelegen aan den voet van de rots, die het Castello Antico, gebouwd door Keizer Frederik II, draagt. Castellamare is een levendige en volkrijke plaats, voor handel en verkeer de meest beteekenende van de rechterzijde der golf; plaats ook met een rijke geschiedenis, plaats tenslotte met vele locale aantrekkelikheden. Men roemt hier het uitzicht op de golf,

GOES.

POORT VAN HET OUDE MANNEN- EN VROUWENHUIS,
DAGTEEKENEND UIT HET JAAR 1655.

GOES,
DE 'SHEER HENDRIKSKINDEREN- OF WESTPOORT,
GESLOOPT IN 1847.

maar men erkent, dat Sorrento, zooveel hooger gelegen, toch schitterender is en verder vergunt den blik te dragen.

Daar, waar men gaat en waar men staat aan beide zijden van de Golf van Napels, steeds is het de Vesuvius, die het geheel overheerscht; steeds is het haar kruin, dien men zoekt, steeds zijn het haar eigenaardige hellingen, waarop men een blik wil werpen. Van twee kanten kan men haar naderen, hetzij van den kant van Pompeji met paard en rijtuig en gedeeltelijk te voet, waardoor men een vermoeienden tocht van eenige uren maakt, die echter voor het echte tourisme een begrijpelijke bekoring heeft; hetzij van den kant van Puggliano, per lokaal-spoor van Napels uit gemakkelijk te bereiken, vanwaar het door Cook aangelegde baantje in korten tijd tot op het hoogste punt voert. Langs het hotel Osservatorio Eremo, in de onmiddellijke nabijheid van het observatorium, waar de moedige waarnemers de laatste uitbarsting bleven volgen, komt men tot op het punt, waar de stijging per funiculaire begint en de weg met den electricischen trein eindigt. Niet meer dan 1½ K.M. lang is deze funiculaire baan, maar zij geeft een stijging van 60 fCt. Midden door de zwarte vlakten, die de eruptie van 1906 nog altijd heeft achtergelaten, gaat men door en komt al spoedig op het hoogste punt, vanwaar een vrij gemakkelijk voetpad tot aan den rand van den krater brengt. Daarboven echter staat geheel een gezelschap van vriendelijke gidsen gereed u op te wachten, en al meent ge ook het buiten hen te kunnen stellen, zij toonen u al spoedig, dat zoo ge hun hulp niet behoeft, gij altijd noodig hebt hun eenige vergoeding te geven om althans van hun lastig geleide, hetwelk het makkelijk pad moeilijk en gevaarlijk gaat maken, te worden ontslagen. En als ge dan op den top zijt aangekomen en ge meent rustig te kunnen genieten van het inderdaad ontzagwekkende landschap van zoo honderden mijlen ver, dat zich aan den voet voor u opent, dan weten nieuwe krachten u te beduiden, dat ge moet drinken Lacrima Christi, den wijn van den Vesuvius, die daar groeit tegen zijne hellingen, waar de menschen, ongeacht de gevaren, steeds weer terugkeeren.

En inderdaad, als men daarboven aan den rand van den krater staat en naar beneden ziet in die niet eens zoo groote ruimte, welke men halverwege kan afdalen, dan begrijpt men het niet, dat daaronder de aarde zoo helsche krachten verbergt, dat vanuit dienzelfden krater vlammen en vuur kunnen opstijgen, dat de lava in ontzaglijke massa's zich over het omliggende landschap kan uitstorten en dit bedelven. De gidsen wijzen u de gebieden van de vreeselijke uitbarstingen, die deze laatste eeuw heeft gekend; zij wijzen u de natuurlijke afscheidingen, die elk dezer uitbarstingen heeft gemaakt. Ge luistert belangstellend, maar onderwijl steeds weer dwaalt uw blik af naar het uitzicht, dwaalt uw blik af over de wijde vlakke der golf, over het lage omliggende land, waar ge zoekt naar Napels zelf, naar Pompeji, naar Herculaneum, naar Portici, al die plaatsnamen, die ge zoo goed kent en waarvan ge zooveel weet. En wanneer ge dan daar staat op een laten herfstidag, en de zon begint zich ter ruste te begeven, en ge ziet het landschap in de onbeschrijflijke kleuren van dien laatsten zonneglans, rood, goud en geel en alles tegelijk, dan gevoelt ge de onweerstaanbare macht van deze Napolitaansche natuur, dan gevoelt ge de aantrekkelijkheid, die er van dit gebied voor duizenden en duizenden altijd heeft moeten uitstralen.

En dan zegt ge niet naar het aloude recept: Napels zien en dan sterven, maar dan zegt ge dat Napels zien, is naar Napels wederkeeren, zoodra het vergund is. v. d. M.

MAAGDEPALM.

ALS de boomen hun laatste bladeren hebben laten vallen en kille nevel langs hun kale takken neer sijpelt, als de kleinere planten zich huiverend terug getrokken hebben in den grond of stervend neergeworpen zijn door den Novemberstorm, dan staat de maagdepalm zoo frisch en fleurig als ware het bleke trieste zonnetje, dat tevergeefs door het wolkengordijn tracht te gluren, de lentegodin in hoogsteigen persoon. De leerachtige glimmend groene blaadjes staan fier uitgespreid en wie de moeite neemt eens bij het aardige boschkind neer te hurken en met de hand het dichte wirwar van kruipende stengels en stijve blaadjes wat uiteen te buigen,

die zal allicht daar binnen in, op kleine steeltjes, een paar frissche blauwe bloempjes ontdekken, zorgvuldig behoed tegen al te ruwe vlagen. En al draagt de plant ook geen bloemen meer in November, December, dan heeft zij er toch zeker in Februari of Maart, want de maagdepalm is er vroeg bij, wel een der vroegste van onze inlandsche wilde planten.

Die blauwe bloempjes der maagdepalm doen ons altijd denken aan de papieren molentjes op een stokje, waarmede men kinderen wel ziet loopen. Er zit iets in den vorm alsof zij zoo zullen beginnen te draaien. Toch, hoe aardig ook, zijn de bloempjes niet het aantrekkelijkste bij dit plantje, maar dat is zijn frissche groene kleur in den tijd dat alles in de natuur dor en doodsch staat. Van ouds heeft de maagdepalm daardoor de aandacht getrokken en werd zij voor den mensch als het ware een zinnebeeld van het onverwoestbare leven, van de onsterfelijkheid. Daaraan heeft zij het dan ook te danken, dat men haar zoo vaak op kerkhoven aantreft, althans op de oudere, die nog stammen uit den tijd toen men niet zoozeer met kostbare kransen van snel verwelkende kasbloemen de dooden eerde, doch met liefdevolle handen eenvoudige bloemen plantte op hun graf. Ook in boerentuintjes, in die echte ouderwetsche tuintjes, waar thans nog dezelfde planten gekweekt worden als voor eeuwen geleden, ontbreekt de maagdepalm zelden. Als z. g. n. „randgoed” om een perk, als hangplant op een paaltje geplaatst, of als verschoppeling onder een paar hazelaarstruiken zal men er het plantje allicht aantreffen. Maar hoe het er ook staat, steeds staat het er monter en tevreden, want de maagdepalm heeft maar weinig behoeften en onderscheidt zich daardoor van de meeste andere wilde planten. Brengt men die wilde bosch- of weidekinderen over in den tuin, dan gaat het er mee als met vele wilde dieren, zij schijnen de gevangenschap niet te kunnen verdragen en beginnen vaak te kwijnen. Maar niet aldus de maagdepalm. Die drijft haar worteltjes den bodem in, die slingert haar dunne slappe takjes voort over den grond, die ontplooit haar mooie blauwe bloempjes zoo vroolijk en opgewekt, alsof zij nu eerst recht in haar element is en gewoonlijk bestaat dan ook de eenige zorg, die men bij het kweken van maagdepalm heeft, in het kort houden van het al te weelderig wordende ding. Zelfs als kamerplant schikt de maagdepalm zich uitstekend in haar lot. In een pot, opgehangen in den gang, of geplaatst op een kast of andere verhevenheid, mits een beetje in 't licht, wil zij heel goed gedijen. Zij laat dan haar slappe stengels over den potrand hangen en kan zoo een dicht gordijn van altijd groene blaadjes vormen, waartuschen de bloempjes uit komen gluren.

Wie die bloempjes wat nauwkeuriger bekijkt zal getroffen worden door den eigenaardigen bouw. De meeldraden en stamper zijn goed verborgen in de diepte der bloem. Die stamper is zeer vreemd gevormd. Van boven is hij verbreed tot een schijf en gesierd met een pluimpje. De meeldraden staan met hun helmknoppen juist boven den stamper en dus zou men zoo zeggen,

Foto Van Marle.

DE MAAGDEPALM. (VINCA MINOR.)

dat alle voorwaarden voor zelfbestuiving in de bloem aanwezig zijn. Toch is dit niet zoo. In de eerste plaats is n. l. de stamper alleen ontvankelijk voor stuifmeel aan den rand van de schijf en in de tweede plaats blijft stuifmeel, dat uit de eigen helmknopjes valt, in de kuif van den stamper hangen. Zoo weet ook het maagdepalm-bloempje te bereiken, dat het gewoonlijk met vreemd stuifmeel bevrucht wordt, opdat zijn geslacht niet steeds op dezelfde hoogte blijft staan, doch nieuwe „karakter-eigenschappen” van andere planten der zelfde soort in de familie worden gebracht. Maar als de maagdepalm bloeit dwarrelen nog vaak de sneeuwvlokken door de lucht of dansen de hagelkorrels op den grond en dan is het geen weer voor hommels en bijtjes om rond te vliegen. Dan blijven de blauwe bloempjes wel eens heel lang zonder bezoekers, doch geen nood, want als zij wachtersmoe zich eindelijk terugtrekken onder de glimmende groene blaadjes, dan weten de meeldraden altijd nog wel wat stuifmeelkorrels op den eigen stempelrand te brengen, zoodat het zaad toch rijpen kan en de plant toch nakomelingen krijgen kan.

Maar met heel deze ingenieuze inrichting der bevruchting is het ten slotte alweer als met zooveel in de natuur; men twijfelt wel eens of zij wel noodig is, immers de kruipende stengels der plant vormen zoo gemakkelijk wortels, en zelfs stekjes van de maagdepalm slaan zoo spoedig aan, dat er voor de voortplanting op die manier op heel wat zekerder wijze is gezorgd.

M.

De Languedoc'sche Schorpioen.

EMAND van een gesloten karakter, uiterst geheimzinnig in zijn doen en laten en zoo weinig gezellig in den omgang, dat er van zijn leven, uitgezonderd enkele anatomische bijzonderheden, zoo goed als niets te vertellen valt. Het ontleedmes der geleerden heeft ons zijn lichaamsbouw doen kennen, maar voor zoover ik weet, is nog geen enkele natuuronderzoeker op de gedachte gekomen, zijn uiterlijk leven tot onderwerp van een gezette studie te maken. Velen kennen hem, als hij, na onderdompeling in alcohol, geopereerd nederligt, maar het gebied van zijn natuurlijke aandriften is een zoo goed als gesloten boek gebleven. Niemand meer dan hij nochtans verdient de eer eener levensbeschrijving. Van de vroegste tijden heeft hij reeds op onze verbeelding gewerkt, zoo zelfs, dat hij een plaats heeft gekregen in de teekenen van den Dierenriem. De vrees heeft de goden geschapen, zei reeds Lucretia. De Schorpioen, door den schrik tot een godheid verheven, wordt aan den hemel gehuldigd door een sterrebeeld, en in den almanak door het symbool van de maand October. Laat ons trachten hem aan 't praten te krijgen.

Alvorens de beestjes als onze gasten te ontvangen, willen we er eerst een vluchtige schets van geven. De gewone zwarte Schorpioen (*Scorpio Europaeus* Linn.) die over 't grootste deel van Zuid-Europa verspreid is, bezoekt bij voorkeur de donkere plaatsen dichtbij onze woningen; maar op regenachtige najaarsdagen brengt hij ons vaak een bezoek en vertoeft dan gaarne onder de dekens van ons bed. Maar hoewel ik 't ongere beest herhaaldelijk in mijn tegenwoordige woning aantref, hebben zijn visites me nimmer iets onaangenaams opgeleverd. 't Dier is inderdaad niet zoo kwaad, als het er uitziet.

Dit kan van den Languedoc'schen Schorpioen, wiens woonplaats tot de Middellandsche-zee-provinciën beperkt blijft, en die veel minder bekend is, niet getuigd worden. Onze woningen bezoekt hij gelukkig nooit, maar hij houdt zich uitsluitend in onbebouwde terreinen op. Vergeleken bij den zwarten schorpioen is hij een reus, die, tot vollen wasdom gekomen, wel een lengte

van 8 à 9 c.M. bereikt. De huidkleur is die van oud stroo. De staart, die in werkelijkheid niets anders is dan de buik van 't dier, bestaat uit een reeks van vijf prismatische geledingen, die veel gelijken op tonnetjes, waarvan de duigen saamgehouden worden door banden, die veel overeenkomst met parelsnoeren vertoonen. Dergelijke koorden omstrengelen ook den arm en den voorarm der scharen en verdeelen die in lange facetten. Andere loopen in kronkelingen over den rug en geven 't idee van een pantser, welks stukken door een grillig gevormden kartelrand saamgehouden worden. Deze huidknobbels vormen een ruw doch stevig pantser, hetgeen het voornaamste kenmerk van den Languedoc'schen Schorpioen is.

De staart eindigt in een zesde geleding, die glad is en zich blaasvormig verwijdt, de fabriek en tevens de bewaarplaats van 't venijn, die gevaarlijke vloeistof, die er op 't oog even onschuldig uitziet als water. Een kromme gebruinde en scherpe dolk is op 't toestel ingeplant. Uit een uiterst fijne opening, die slechts met behulp der loupe waarneembaar is, en op eenigen afstand van de punt gaapt, vloeit het giftvocht in de gemaakte wonde. De dolk is kort en zoo scherp, dat ik er, even gemakkelijk als met een naald, een gaatje in een stuk karton mee kan prikken.

Tengevolge van de sterke kromming van den dolk is de punt naar omlaag gericht, als de staart rechtlijnig ligt uitgestrekt. Wil de Schorpioen zich van zijn wapen bedienen, dan dient hij eerst den staart te verheffen, dien te krommen en den noodlotigen steek in opwaartsche richting toe te brengen. Dit is inderdaad zijn onveranderlijke taktiek. De staart werpt zich over den rug en priemt den tegenstander, die door de scharen in bedwang wordt gehouden. Dit is trouwens de gewone houding van 't dier; niet dan hoogst zelden is de staart achterwaarts uitgestrekt.

De scharen, die aan de groote pooten van den kreeft herinneren, zijn zoowel oorlogswapenen als verkenningsorganen.

Bij 't loopen strekt het dier ze geopend naar voren uit, om zich omtrent den aard der dingen, die het op zijn weg tegenkomt, te vergewissen. Moet het een tegenstander doorsteken, dan vatten hem de scharen, die hem elke beweging onmogelijk maken, terwijl de dreigend opgeheven dolk hem den genadesteek geeft. Moet het tenslotte een buitgemaakte prooi vermalen, dan doen ze dienst als handen en brengen haar onder 't bereik van den bek. Nooit worden ze gebruikt om er mee te loopen, om het evenwicht mee te bewaren of om er graafwerk mee te verrichten. Dit is aan de ware pooten opgedragen. Deze zijn plotseling afgestompte ledematen, die in eenige gebogen en beweeglijke klauwtjes eindigen, waartegenover zich een kort fijn puntig orgaan verheft, dat de rol van een duim vervult, en dat met stijve haren omkranst is. Alles tezamen vormt een voortreffelijken klauw, die ons verklaart, hoe 't mogelijk is dat de Schorpioen zich langs het gaas van mijn stolp voortbeweegt, zich langen tijd in ruggelingschen stand staande houden, ja zelfs ondanks zijn logheid en zijn houderige bewegingen, zich langs een steilen muur omhoog werken kan.

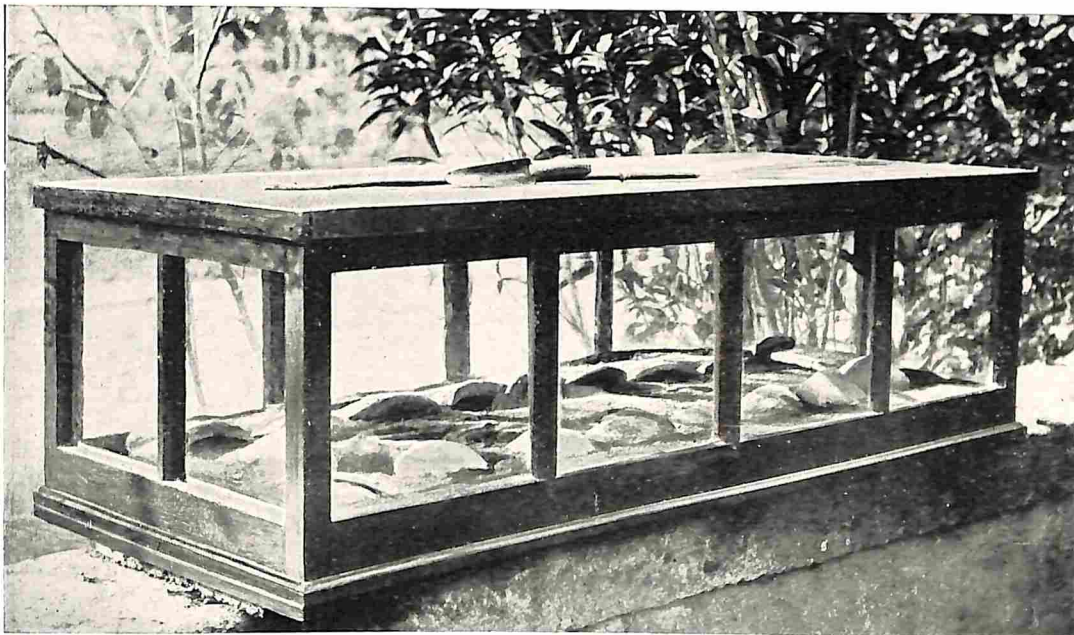
Aan de onderzijde van 't lichaam, vlak achter de pooten, bevinden zich de zoogenaamde kammen, eigenaardige organen, waarmee uitsluitend de Schorpioenen toegerust zijn. Ze hebben hun naam te danken aan hun gelijkenis met onze gewone kammen, en vertoonen evenals deze een lange reeks van tegen elkaar aanliggende plaatjes of tanden, en schijnen een niet onbelangrijke rol bij de paring te spelen.

Om hun zeden en gewoonten op mijn gemak te kunnen beschouwen, breng ik mijn gevangenen, ten getale van een paar dozijn, in een groote glazen volière, die ik vooraf ruim voorzien heb van gebroken dakpannen en flinke potscherven, waaronder ze zich verschuilen kunnen.

In April, als de zwaluw tot ons wederkeert en de roepstem van den koekoek weer voor 't eerst gehoord wordt, komt er beweging onder mijn Schorpioenen, die zich tot heden bedaard hebben gehouden. Verscheidene kolonisten, die zich in de open lucht op mijn erf gevestigd hebben, gaan er des nachts op uit, en komen niet weer thuis.

Maar wat veel erger is, ik ontmoet herhaaldelijk onder denzelfden steen twee Schorpioenen, waarvan de een bezig is den ander te verslinden. Zou dit een roofpartij zijn tusschen collega's, die er bij 't aanbreken van 't schoone jaargetijde gaarne eens op uitgaan en onbezonnen bij hun burens binnentreden, maar zich in 't verderf storten, zoodra 't blijkt dat ze niet de sterkste zijn? Aan de kalme wijze, waarop de binnendringer opgepeuzeld wordt, bij kleine hapjes, alsof het een gewoon stuk wild gold, zou men 't bijna wel zeggen.

Maar laat ons nauwkeurig toezien. De verslonden zijn zonder uitzondering van middelbare grootte. Hun lichtere kleur en hun minder welgedane gestalte zegt ons, dat het enkel en alleen mannetjes zijn. De andere, die grooter van gestalte, weelderiger van vorm en donkerder van tint zijn, komen nooit zoo ellendig om 't leven. Het zijn dus vermoed-

DE LANGUEDOC'SCHE SCHORPIOEN.
DE GROOTE GLAZEN KOOI, WAARIN DE SCHORPIOENEN OPGESLOTEN ZIJN.

delijk geen vechtpartijen tusschen burens, die, blij alleen te wezen, iederen bezoeker niet alleen minder heusch ontvangen maar hem bovendien verslinden, als 't zekerste middel om van andere onbescheiden ^{visites} verschoond te blijven; het zijn veel-er tragische huwelijksceremoniën, door 't wijfje na de paring bedreven.

Omstreeks dienzelfden tijd zie ik elken avond, tusschen zeven en negen uur, de bevolking van mijn glazen paleis in rep en roer. Zoo kalm het er overdag is, zoo druk is het er 's nachts. Na 't avondeten gaat mijn heele gezin mee kijken en volgt bij 't schijnsel van een lantaarn, hetgeen er in de kooi plaats heeft. Het is onze eenige ontspanning na de vermoeienissen van den dag; het is onze komedie. Op dit eenvoudige tooneel worden zulke belangrijke voorstellingen gegeven, dat, zoodra de lantaren aangestoken is, klein en groot, tot Tom de hond inclus, in de parterre plaats nemen. Deze laatste voelt weinig voor 't tooneel, maar strekt zich filosofisch aan onze voeten uit en dut in, toch steeds met 't ééne oog op zijn kleine vrienden, de kinderen, gericht.

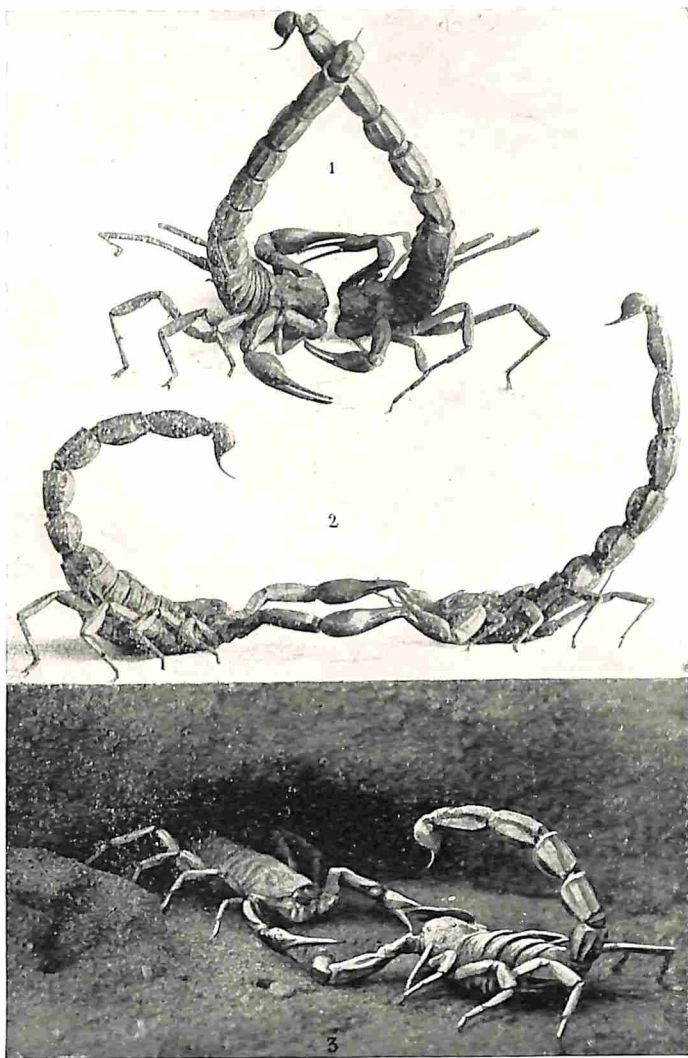
Laat ons thans beproeven den lezer een denkbeeld te geven van hetgeen er in de kooi voorvalt. Dicht bij den glazen wand, op de plek, waarop de lantaren haar flauw schijnsel werpt, vormt zich spoedig een talrijk gezelschap. Hier en daar wandelen er nog wel enkelen, maar lang duurt het niet of ook zij verlaten de duisternis en snellen, evenals de nachtvinders, naar 't verlokkelijk licht. De nieuw aangekomenen mengen zich in 't gewoel, terwijl weer anderen, de pret moede, zich even afzonderen, maar weder tot rust gekomen, met nieuwen lust bezielde weder ten tooneel verschijnen.

De uitgelatenheid van deze op 't oog zoo afschuwelijke wezens te aanschouwen, heeft zeker veel aantrekkelijks. Eenigen komen van ver; langzaam en bedaard treden ze uit de duisternis te voorschijn, maar nauwelijks hebben ze het licht gezien, of ze snellen er naar toe met een vaart, alsof ze over den bodem glijden. Sommigen zoeken elkanders gezelschap; anderen ontloopen elkander, alsof ze zich na een simpele aanraking de vingers gebrand hadden, weer anderen loopen gansch ontdaan weg, na zich met de vrienden een weinig vermaakt te hebben, maar keeren, na in de duisternis weer bijgekomen te zijn, toch weer op 't feest-terrein terug. Van tijd tot tijd ontstaat er een hevig tumult: men raakt handgemeen, de scharen slaan dicht, de staarten krommen zich en raken elkaar aan, maar 't valt moeilijk uit te maken of dit dreigementen dan wel liefkoozingen zijn. Te midden van 't gedrang ziet men af en toe een paar lichtende puntjes, die schitteren, alsof het karbonkels zijn, en die men allicht voor oogen houden zou die van woede flikkeren; 't zijn in werkelijkheid niets dan een paar blinkende plaatjes die voor aan den kop geplaatst zijn. Alles, groot zoo wel als klein, neemt deel aan de vechtpartij die 't idée wekt van een strijd op leven en dood, van een algemeen bloedbad, maar die niets anders is dan een uiting van dulle pret. Maar heel spoedig verspreidt zich de menigte en een ieder gaat ongedeerd zijns weegs.

Niet lang daarna echter zie ik de vluchtelingen op nieuw op 't verlichte terrein verzameld. Ze komen en gaan, loopen heen en weer, blijven soms vlak tegenover elkander staan, en die veel haast heeft, loopt eenvoudig over den rug van een ander heen, die zijn misnoegen daarover slechts door een lichte beweging van 't achterlijf te kennen geeft. Men schijnt thans veel van elkaar te kunnen verdragen: in 't ergste geval valt er een enkele klap, d.w.z. dat men elkaar een stoot met den staart toedient, maar aangezien men hierbij niet van den dolk gebruik maakt, dragen die handtastelikheden steeds een vredelievend karakter.

Maar er is meer te zien dan een gewriemel van pooten en een gezwaai met den staart; ik zie de beesten bijwijlen een hoogst merkwaardigen stand aannemen. Kop aan kop en met teruggetrokken scharen maken twee strijders den zoogenaamden „hoogstand”, d.w.z. dat ze uitsluitend op 't voorste gedeelte van 't lichaam rusten en 't geheele achterlijf zoo ver omhoog strekken, dat de acht witte ademhalings-zakjes te zien komen. De rechtstandig opgeheven staarten strijken nu veelvuldig langs elkaar, terwijl hun pooten rechthoekig gebogen zijn en zich herhaaldelijk hechten en weder loslaten. Opeens stort de dieren-pyramide in, en een ieder verdwijnt, zonder verdere plichtplegingen.

Wat mag wel de bedoeling van die zonderlinge houding zijn?

DE LANGUEDOC'SCHE SCHORPIOEN.
1. DE „HOOGSTAND”. 2. HET ECHTPAAR OP DE WANDELING. 3. HET ECHTPAAR BETREEDT DE ECHTELIJKE WONING.

Een vechtpartij tusschen een paar mededingers kan het niet zijn, daarvoor was de ontmoeting te vreedzaam. Mijn latere onderzoekingen hebben me doen weten, dat het niets anders dan huwelijks-toe-beridselen zijn. Iedere Schorpioen, in wien 't liefdevuur blaakt, maakt den „hoogstand”.

Gaarne zou ik door willen gaan, zooals ik begonnen ben, en mijn dagelijks neergekrabbelde schetsen tot een schilderij willen uitwerken; 't verhaal zou er des te aantrekkelijker door worden, maar aangezien er dan bij de groepeeren enkele bijzonderheden zouden wegvallen, die moeilijk gemist kunnen worden, acht ik het verkieslijker, op gevaar af van in herhalingen te vervallen, de chronologische volgorde in acht te nemen en de feiten te vermelden, zooals ze door mij zijn waargenomen. Ik zet derhalve mijn verhaal voort in den vorm van een astronomisch journaal.

25 April 1904. — Wat zullen we nu zien gebeuren? Twee Schorpioenen staan kop aan kop met uitgespreide scharen en ineengestengelde vingers. 't Is een vreedzame begroeting tusschen twee vertegenwoordigers der beide seksen. De eene is welgedaan en gebruid; dat is het wijfje; de andere, betrekkelijk slank en bleeker van kleur, is ongetwijfeld het mannetje. Met sierlijk omgekrulden staart wandelt het paartje, met afgemeten tred, langs 't glas der kooi. Het mannetje loopt achteruit en trekt kalm en bedaard het wijfje met zich mee, dat zich, met 't aangezicht naar haar geleider gekeerd, door dezen laat voort-siepen. Niets verraadt 't doel van de wandeling; ze kuieren wat rond

en werpen elkaar onderweg lonkjes toe, evenals bij ons in 't dorp de paartjes doen, die na kerktijd nog een straatje om gaan.

Vaak keeren ze op hun schreden terug, en steeds is het het mannetje, dat in deze beslist. Zonder de „handen” los te laten, keert hij op sierlijke wijze om, zoodat hij naast zijn gezellin komt te liggen, en de gelegenheid heeft haar even met den staart te streelen, een liefkoozing, welke de ander zich blijkbaar laat welgevallen.

Nog wel een uur beschouw ik dat heen-en-weer geloop, dat maar geen einde schijnt te nemen. Een deel van mijn gezin verleent me zijn medewerking en helpt me dit zonderlinge schouwspel bekijken, dat tevoren nog niemand ter wereld bewust heeft mogen gadeslaan. Ondanks 't ver gevorderd uur, waarop we gewoonlijk reeds te bed liggen, blijft onze aandacht gespannen en ontsnapt er niets aan ons waakzaam oog.

Eindelijk, tegen een uur of tien, beleven we de ontkenning. Het mannetje is op een potscherf beland, waaronder het goed zal zijn te wonen. Met één „hand” laat hij zijn gezellin los en terwijl hij haar met de andere stevig vast houdt, graaft hij met de pooten en ruimt hij het puin met den staart weg. Er ontstaat een grot, waarin hij verdwijnt en er tevens de geduldige Schorpioense, langzaam en voorzichtig, mee naar binnen trekt. Weldra zijn beiden niet meer te zien. Een hoopje zand sluit den ingang. Het paartje is thuis.

't Zou een groote onhandigheid wezen het te storen; als ik aanstonds wilde zien, wat er binnen voorvalt, zou ik op een zeer ongelegen oogenblik komen. Vermoedelijk gaat het grootste deel van den nacht voorbij met 't maken van allerhande voorbereidselen en bovendien beginnen mijn tachtig jaren het lange opblijven te voelen. Mijn knieën knikken, de zandman strooit mijn oogen vol. Wel te rusten!

(Slot volgt).

J. H. FABRE.
(Vert. door P. G.)

Wilde dieren, die ik gekend heb

5) DOOR E. THOMPSON SETON.
SILVERSPOT, HET VERHAAL VAN EEN KRAAI.

II.

DE „Sugar Loaf” heuvel ligt apart in het dal van den Don. Hij is nog bedekt met bosschen, die in één loopen met die van Castle Frank, op een afstand van een kwartmijl gelegen. In de bosschen, tusschen de twee heuvels in, staat een denneboom, in welks top een verlaten haviksnest is. Iedere schooljongen in Toronto kent het nest, en behalve dat ik eens een zwart eekhoortje, dat op den rand er van gezeten was, geschoten had, had niemand er ooit een teeken van leven in gezien. Het had zich daar jaar in jaar uit

bevonden, verwaaid en oud, en heelemaal losgaande. Toch viel het, vreemd genoeg, in al dien tijd niet in stukken naar beneden, zooals andere oude nesten.

Eens op een morgen in Mei was ik bij het krieken van den dag al op 't pad, en sloop zachtjes door het bosch, waar de dorre bladeren zoo nat waren, dat geen geluid gehoord werd. Ik kwam toevallig onder het oude nest voorbij, en was verbaasd een zwarten staart over den rand te zien steken. Ik gaf een flinken slag tegen den boom aan, de kraai vloog weg, en het geheim was ontdekt. Ik had al lang vermoed, dat een paar kraaien ieder jaar daar ergens nestelden, maar nu zag ik, dat het Silverspot en zijn wijfje waren. Het oude nest was van hen, maar zij waren te verstandig om het ieder jaar van buiten een voorkomen van groote schoonmaak en een nieuw opgericht huishouden te geven. Hier hadden zij dus al lang genesteld, hoewel er iederen dag mannen en jongens met geweren in de hand onder hun woning door gegaan waren, er op belust om kraaien te schieten. Ik verraste het oude dier nooit weer, hoewel ik hem verscheidene malen door mijn kijker bekeek.

Eens op een dag, toen ik op de loer zat, zag ik een kraai die het dal van den Don overtrok met iets wits in zijn bek. Hij vloog naar den mond van de Rosedale beek en daar vandaan rechtstreeks op de „Beaver Elm” af. Daar liet hij het witte voorwerp vallen, en terwijl hij rond keek, stelde hij mij in de gelegenheid mijn ouden vriend Silverspot te herkennen. Na een minuut raapte hij het witte dingetje — een schelp — op, en liep verder, de bron voorbij, en daar, tusschen de wilde zuring en de koolen, groef hij een heelen stapel schelpen en andere witte, glanzende ze uit in de zon, keerde ze om, tilde ze één voor één op met zijn snavel, liet ze weer vallen, zette zich er op neer alsof het eieren waren, speelde er mee en zat er begeerig naar te kijken als een vrek. Dit was zijn stokpaardje, zijn zwak. Hij zou onmogelijk hebben kunnen uitleggen waarom hij er zooveel plezier in had, evenmin als een jongen kan uitleggen, waarom hij postzegels verzamelt, of een meisje waarom zij meer van parelen dan van robijnen houdt, maar het plezier, dat hij er in had, was echt, en na een half uur bedekte hij alles, ook den nieuwen schat, met aarde en bladeren, en vloog weg. Ik ging dadelijk naar de plek toe en onderzocht zijn verzameling; in 't geheel was er zoowat een hoedvol, voornamelijk witte kiezelsteentjes, schelpen en stukjes tin, maar er was ook het oor van een porseleinen kopje, wat wel het kostbaarste van de collectie geweest zal zijn. Het was de laatste keer dat ik den schat zag. Silverspot wist, dat ik hem gevonden had, en bracht zijn bezittingen dadelijk naar een andere plaats over; waarheen ben ik nooit te weten gekomen.

Gedurende den tijd, dat ik hem zoo nauwkeurig gadesloeg, had hij vele kleine avonturen en ontkwam dikwijls aan gevaar. Hij werd eens leelijk te pakken genomen door een sperwer en hij werd dikwijls achterna gezeten en lastig gevallen door klauwieren. Zij deden hem wel niet veel kwaad, maar zij waren zulke lawaaiige plagen, dat hij zich zoo snel mogelijk van hun gezelschap trachtte te bevrijden, net als een volwassen man een botsing vermijdt met een lawaaiigen en brutalen kleinen jongen. Hij had ook zijn gemeene streken. Hij had de aardigheid om iederen morgen de nesten van de kleine vogels langs te gaan, en de pasgelegde eieren op te eten, even geregeld als een dokter zijn patiënten bezoekt. Maar wij moeten hem daarom niet hard vallen, want het is precies hetzelfde als wat wij tegenover de kippen doen in het hoenderhok.

Hij was verbazend vlug van begrip. Eens op een dag zag ik hem door het ravijn vliegen met een groot stuk brood in zijn snavel. De stroom, waar hij over heen vloog, werd juist in dien tijd met baksteen bedekt om als riool dienst te doen. Eén stuk van ongeveer tweehonderd meter was geheel klaar, en toen hij over het open water verderop vloog, viel het brood uit zijn snavel en werd door den stroom weg gevoerd, den tunnel in. Hij vloog naar beneden en gluurde tevergeefs in de donkere opening; toen had hij een gelukkigen inval en spoedde zich naar het uiteinde van den tunnel en wachtte daar, tot het drijvende stuk brood aan kwam zetten, voortgestuwd door den stroom; hij greep het en droeg het in triomf weg.

Silverspot was een heele piet in de kraaienwereld. Hij woonde in een streek die, hoewel vol gevaren, ruimschoots voedsel op-

leverde. Ieder jaar bracht hij een broedsel groot in het oude, niet-herstelde nest, met zijn wijfje, dat ik tusschen haakjes, nooit heb kunnen herkennen, en als de kraaien zich weer verzamelden, was hij de algemeen erkende aanvoerder van den troep.

Dat verzamelen heeft plaats zoowat in het eind van Juni — de jonge kraaien, met hun korte staarten, zachte vleugels en piep-stemmen worden meegebracht door hun ouders die ze bijna in grootte evenaren, en worden dan aan de andere kraaien voorgesteld in de oude dennebosschen, de bosschen, waar ze tegelijkertijd hun opvoeding ontvangen en die hun tot vesting dienen. Hier voelen zij zich veilig door hun groot aantal, en hier worden ze onderwezen en in alle geheimen van het leven van een kraai ingewijd — in dat leven beteekent een fout begaan niet weer opnieuw beginnen, maar *dood* gaan.

De eerste twee weken na hun aankomst maken de jonge kraaien met elkaar kennis, want iedere kraai moet persoonlijk alle leden van den troep kennen. Hun ouders kunnen ondertusschen wat uitrusten van het werk om ze groot te brengen, want nu kunnen de jongen zelf voedsel zoeken en zich 's avonds op een rijtje op een tak neerzetten om te slapen, net als de volwassen kraaien.

Na een week of twee komt de rui-tijd. In dien tijd zijn de oude kraaien gewoonlijk prikkelbaar en zenuwachtig, maar toch weerhoudt dit hen niet de jongen te drillen, die natuurlijk niet bijster gesteld zijn op de straffen en kastijdingen, die zij nu krijgen, zoo spoedig nadat zij door hun

moeders vertroeteld zijn geweest. Maar het is alles voor hun bestwil, zooals de oude juffrouw zei toen ze de palingen stroopte, en de Oude Silverspot is een uitstekende leermeester. Soms lijkt het wel alsof hij ze ernstig toespreekt. Wat hij dan zegt, kan ik niet raden, maar te oordeelen naar de wijze, waarop zij naar zijn toespraak luisteren, moet die buitengewoon geestig zijn. Iedere morgen worden zij in compagnieën gedrild, want de jongen zijn in drie sectie's ingedeeld naar hun ouderdom en kracht. De rest van den dag trekken ze er met hun ouders op uit om proviand op te doen.

Als September eindelijk in 't land is gekomen heeft er een groote verandering plaats gegrepen. De ongeregelde bende domme kleine kraaien is verstandig geworden. De teer-blauwe ring om hun oogappel — het kenteeken van héél jonge kraaien, is vervangen door de donkerbruine oogen van een kraai van ervaring. Zij zijn nu goed geoefend en hebben ook geleerd op den uitkijk te staan. Zij hebben alles geleerd van geweren en knippen en ook een speciaal lesje over allerlei soorten wormen gehad. Zij weten dat een dikke boerin veel minder gevaarlijk, hoewel zooveel grooter, is dan haar zoontje van vijftien jaar, en zij kennen den jongen en zijn zusje uit elkaar. Zij weten, dat een paraplu geen geweer

is, en zij kunnen tot zes tellen, wat al heel mooi is voor jonge kraaien, hoewel Silverspot welhaast tot dertig komen kan. Zij kennen de lucht van buskruit en weten welke kant de Zuidkant is van een spar, en zij beginnen zich er op te laten voorstaan dat zij wereldwijze kraaien zijn. Zij klappen hun vleugels altijd drie keer dicht als zij gaan zitten, om er zeker van te zijn, dat het netjes gebeurt. Zij weten hoe ze een vos moeten plagen, zoodat hij hun de helft van zijn maal laat, en ook dat wanneer een klauwier of een leeuwerik ze aanvalt, ze zich naar een struik moeten spoeden, want het is even onmogelijk, om die kleine plagen te bestrijden als het voor de dikke appelvrouw is om de kleine jongens te pakken te krijgen, die een aanval op haar mand gedaan hebben. Al die dingen weten de jonge kraaien, maar ze hebben nog geen les gehad in 't eierenzoeken, want daar is het niet de tijd voor. Zij zijn nog niet bekend met schelpdieren en hebben nog nooit jong koren gezien, en zij hebben nog niets geen verstand van reizen, wat het beste van alles voor de opvoeding is. Twee maanden geleden dachten ze daar nog niet over, maar sinds dien tijd hebben ze er wel degelijk over nagedacht, maar hebben geleerd te wachten tot de ouderen en wijzeren gereed zijn.

(Wordt vervolgd.)

Foto Leipziger Presse-büro.

DE KATHEDRAAL TE KIEW, DE HOOFDSTAD VAN DE OEKRAINE.

ONTVANGEN KALENDERS.

Van de N. V. fotohandel van E. Fischel Jr., te Amsterdam ontvingen wij een duidelijke maandkalender met fraaie platen in koperdiepdruk op elk blad.